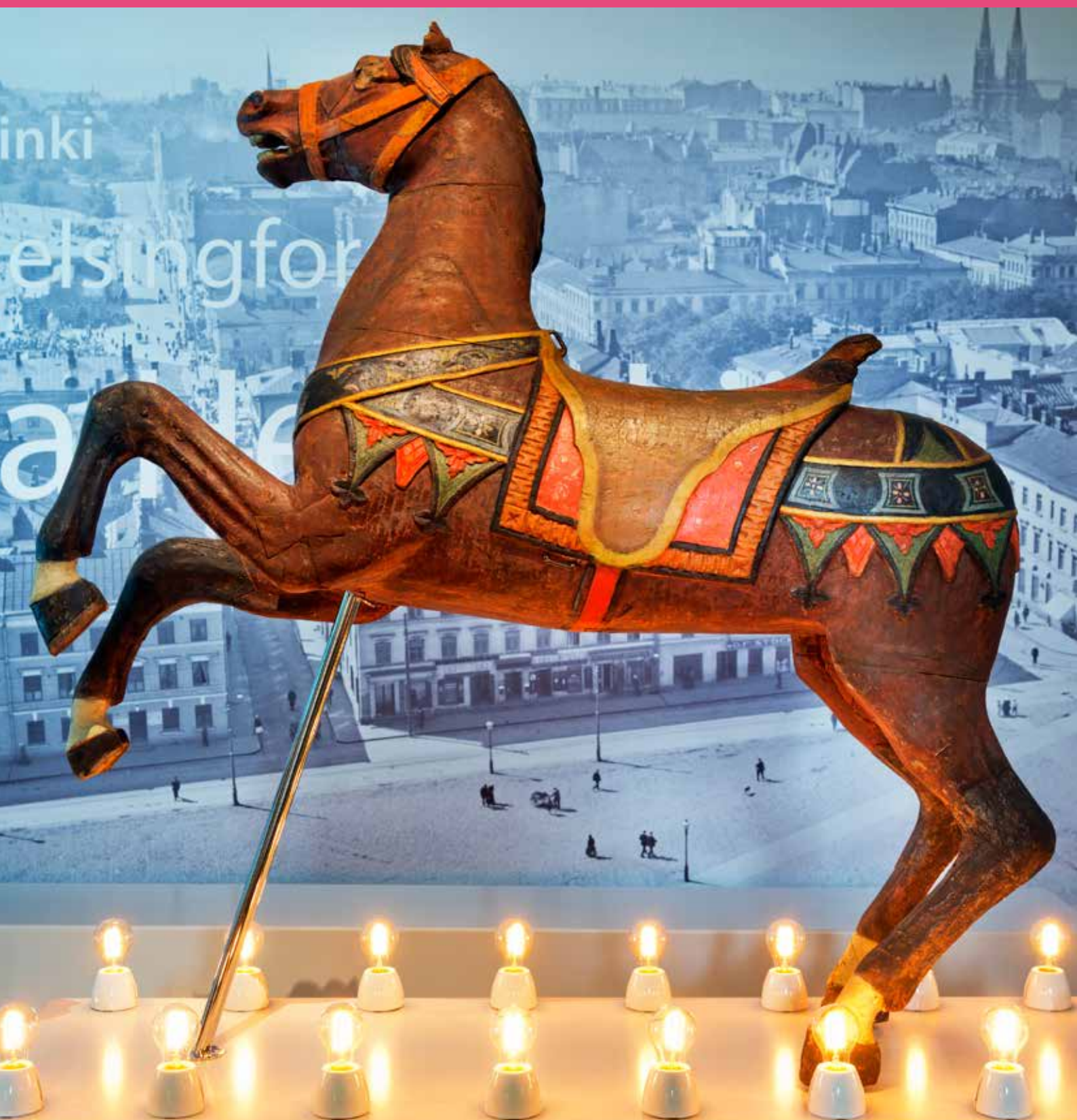

Helsingin kaupunginmuseo

Helsingfors stadsmuseum | Helsinki City Museum

TOIMINTAKERTOMUS | ÅRSREDOVISNING | ANNUAL REPORT

2013

Sisältö

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO	2
KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO	
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	2
Helsingin kaupunginmuseon toimipisteet, johtajat, johtokunnan puheenjohtajat	2
Organisaatiokaavio	3
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO 2013	4
Museonjohtajan vuosikatsaus	4
Tuottavuus, tehokkuus ja taloudellisuus	7
Näyttelykävijät ja asiakkaat	7
Viestintä ja markkinointi	7
Asiakastytyväisyys	9
KOKOELMAT	9
Kokoelmanhallintajärjestelmä ja kokoelmien luettelointi tietokantoihin	9
Esinekokoelmien kartuttaminen ja luettelointi	10
Valokuvakokoelmien kartuttaminen ja dokumentointivalokuvaus	11
Taidekokoelma	12
Arkistokokoelma	13
Kirjasto	13
Kokoelmien hoito ja konservointi	13
Kuvalaitos / Digitointi	14
NÄYTTELYTOIMINTA	15
Museot ja näyttelyt	15
Näyttelykävijät	17
YLEISÖPALVELUT	18
Museoiden aukioloajat	18
Museo oppimisympäristönä	18
Toimintaa museon seinien ulkopuolella	20
Elokuvat	20
Museokauppa	20
Kuvapalvelut	20
JULKAISUTOIMINTA	20
KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU	21
Helsinki	21
Maakunta	23
Arkeologia	24
Työtyhmät ja yhteistyö	24
ALUEELLINEN MUSEOTYÖ	24
TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA NYKYDOKUMENTOINTI	25
Rakennuskulttuurin tutkimus	25
Nykydokumentointi	25
KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	26
HENKILÖSTÖ	27
Työhyvinvointi ja palkitseminen	27
Kehittäminen ja koulutus	27
YMPÄRISTÖTAVOITTEET	28
TOIMITILAT	28
TALOUS	29
KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA	30
LAHJOITTAJAT	30
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY	31

Hulluna Helsinkiin -näyttelyn satavuotias karusellihevonen vie ajatukset huvipuistoihin ja monen helsinkiläisen lempipaikkaan, Linnanmäelle.

Den hundraåriga karusellhästen på utställningen Galen i Helsingfors för tankarna till nöjesparker och många helsingforsbors favoritställe, Borghäcken.

The hundred-year-old carousel horse at the Mad about Helsinki exhibition transports your mind to amusement parks and Linnanmäki, the favourite place of many residents of Helsinki.

Sakari Kiuru

Helsingin kaupunginmuseo Keski-Uudenmaan maakuntamuseo

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginmuseo tallentaa ja vaalii Helsingin kaupungin alueen henkistä ja aineellista perintöä sekä kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseossa kävijä kohtaa kaupungin historian valot ja varjot ja voi ammentaa juuriinsa sekä kulttuuritaustansa liittyvää tietoa ja elämyksiä hyvinvointinsa lisäämiseksi.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee paikallismuseoiden työtä ja toimii kulttuuriympäristön asiantuntijana alueellaan.

Visio 2014

Helsingin kaupunginmuseo on ihmisten kanssa elävä ja kehittyvä koko kaupungin museo. Kertomusvuonna museossa käynnistyi vuoden 2018 tähtäävä visiotyö.

Kaupunginmuseon arvot merkitsevät, että kaupunginmuseo

- **vaalii kulttuuriperintöä** – on Helsingin historian tietopankki
 - **on asiakaslähtöinen** – tekee asiakkailleen Helsingin historiaa tunnetuksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet
 - **on oikeudenmukainen** – kohtelee asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, arvostaa heitä ja on yhteistyökykyinen
 - **on taloudellinen** – käyttää museon aineellisia ja henkisiä resursseja järkevästi ja suunnitelmallisesti parhaan tuloksen saavuttamiseksi
 - **on asiantuntija** – kouluttaa ja kehittää henkilöstöään monipuolisesti ja tasapuolisesti
- ja että kaupunginmuseon henkilöstö
- sitoutuu noudattamaan museotalouden kansainvälisiä eettisiä sääntöjä
 - sitoutuu ja motivoituu työhönsä
 - on valmis uudistumaan ja uudistamaan
 - toimii vastuuntuntoisesti
 - arvostaa työtovereitaan ja omaa työpaikkaansa
 - hyväksyy erilaisuuden henkilöstössä.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON TOIMIPISTEET, JOHTAJAT, JOHTOKUNNAN PUHEENJOHTAJAT

Helsingin kaupunki perusti 1906 muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä oli valokuvaamalla ja aitoja dokumentteja keräämällä taidelettaa voimakkaan kasvun johdosta muuttuvaa ja lopullisesti katoavaa Helsinkiä.

Helsingin kaupunginmuseo perustettiin 13.6.1911 jatkamaan kunnallisen muinaismuistolautakunnan tehtävää. Kaupunginmuseon kokoelmien perustaksi tulivat raatihuoneen kunnallishistorialliset esineet, kenraali Otto Furuhielmin 1880-luvulla kaupungin "tulevalle museolle" testamenttaama taidekokoelma sekä muinaismuistolautakunnan runsaan tuhannen kuvan kokoelma. Helsingin kaupunginmuseo on toiminut Keski-Uudenmaan maakuntamuseona vuodesta 1981.

- Ensimmäinen näyttely avattiin 15.12.1912 Hakasalmen huvilassa.
- Tuomarinkylän museo avattiin 8.4.1962 Tuomarinkylän kartanon päärakennuksessa ja suljettiin 17.11.2013 osana tuottavuus- ja tilansäästöohjelmaa.
- Kuva-arkisto siirtyi Hakasalmen huvilasta vuonna 1974 Fabianinkatu 9-11:een.

- Kaupunginmuseon hallinto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1978 Dagmarinkatu 6:een.
- Ruiskumestarin talo Kristianinkatu 12:ssa avattiin 10.9.1980.
- Työväenasuntomuseo Kirstinkuja 4:ssä avattiin 12.6.1989.
- Kuva-arkisto siirtyi Fabianinkatu 9–11:stä Dagmarinkatu 6:een 1991.
- Lastenmuseo avattiin Tuomarinkylän kartanon sivurakennuksessa 7.11.1992 ja suljettiin 15.1.2011 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Raitioliikennemuseo Töölönkatu 51 A:ssa avattiin 21.10.1993.
- Kaupunginmuseon hallinto, kuva-arkisto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1994 Sofiankatu 4:ään.
- Sederholmin talo Aleksanterinkatu 16–18:ssa avattiin 23.5.1995.
- Aika-näyttely ja Museokauppa avattiin 13.3.1996 Sofiankatu 4:ssä.
- Katumuseo avattiin 18.12.1998 Sofiankadulla ja lopetettiin vuoden 2011 alussa.
- Koulumuseo avattiin 8.4.2000 Kalevankatu 39–43:ssa ja suljettiin 31.12.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Voimalamuseo avattiin 10.5.2000 Vanhassakaupungissa ja suljettiin 31.8.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Lasten kaupunki avattiin Sederholmin talossa 21.11.2012.

Helsingin kaupunginmuseon johtajat

- muinaismuistolautakunnan sihteeri, tohtori K. K. Meinander 1911

- arkkitehti Nils Wasastjerna 1912–1919
- arkkitehti A. W. Rancken 1920–1949
- fil. maist. Helmi Helminen-Nordberg 1949–1971
- fil. maist. Jarno Peltonen 1971–1979
- fil. lis. Marja-Liisa Rönkkö (ent. Lampinen) 1979–1991
- fil. maist. Leena Arkio-Laine 1991–2003
- fil. maist. Tiina Merisalo 2003–

Museolautakunnan ja kaupunginmuseon johtokunnan puheenjohtajat

- Valtionarkiston johtaja Reinhold Hausen 1906–1919
- yliarkkitehti Magnus Schjerfbeck 1920–1925
- fil. tri Julius Ailio 1926–1929
- fil. tri Albert Hämäläinen 1930–1949
- professori Yrjö Nurmio 1950–1955
- professori Eino E. Suolahti 1956–1968
- fil. maist. Anni Voipio 1969–1976
- hum. kand. Mats Kockberg 1977–1980
- lehtori Laura Collan 1981–1988
- ylitarkastaja Maunu Harjo 1989–1992
- lehtori Laura Collan 1993–1996
- erikoissuunnittelija Tuula Kanerva 1997–2000
- toimitusjohtaja Irina Krohn 2001–2008
- fil. kand., historian tutkija Simo Laaksovirta 2009–2012
- fil. maist., pääsihteeri Ville Ylikahri 2013–

Talvi on tärkeä osa Helsingin luonnetta, mutta lumenpoisto on ollut haaste kautta aikain. 1910–20-luvulla kaupunki käytti omalaatuisia lumensulatuslaitteita, jollainen on esillä Hulluna Helsinkiin -näyttelyssä.

Vintern är en viktig del av Helsingfors karaktär, men snö-röjningen har varit ett problem genom tiderna. På 1910–20-talet använde staden en originell snösmältningsmaskin, vilken finns att skåda på utställningen Galen i Helsingfors.

Winter is an important part of the identity of Helsinki, but the removal of snow has presented a challenge throughout the years. During the 1910s and 1920s, the city used peculiar snow melting devices, one of which is on display in the Mad about Helsinki exhibition.

Sakari Kiuru

Helsingin kaupunginmuseo 2013

MUSEONJOHTAJAN VUOSIKATSAUS

Kaupunginmuseon vuosi oli menestyksenkäs. Näyttelyissä kävi yli 202 000 vierasta, mikä merkitsee 29 %:n kasvua edellisvuodesta. Suosituin näyttelyistä oli Sederholmin talon *Lasten kaupunki*, josta vuoden mittaan nautti 70 000 pientä ja suurta museokävijää. Komeaan lukuun, 44 000 kävijää, ylsi myös kesäkuussa Sofiankatu 4:ssä avattu *Hulluna Helsinkiin*. Hakasalmen huvilassa marraskuussa alkaneen *Rasvaletti*-valokuvanäyttelyn saama julkisuus ja kävijäryntäys ennakoivat suurta yleisönsuosiota.

Kaupunginmuseo edustaa Helsinkiä EU-rahoitteisessa Réseau Art Nouveau Network -verkostossa, joka yhdistää Euroopan 20 tärkeintä art nouveau -kaupunkia. Lokakuussa verkosto piti Helsingissä seminaarin, jonka yhteydessä avattiin kansainvälinen *Art nouveauun luonto* -kiertonäyttely.

Vuoden aikana otettiin harppauksia useilla saroilla ja valmistauduttiin monin tavoin tulevaan. Kokoelmätietojen avaamisessa edistytettiin ja oma rajapinta kansallisen digitaalisen kirjaston *Finna*-palveluun valmistui. Museo lähti mukaan Kulttuurikaveri-hankkeeseen ja kaupunkilaisten osallisuutta edistettiin myös näyttelyhankkeissa. Teemaopastukset, työpajat ja tapahtumat tarjosivat monipuolisia museoelämyksiä, esimerkkeinä vaikkapa muotiviikonloppu Hakasalmen huvilassa ja kurkistus museon kulissemiin Sofiankatu 4:n satavuotistapahtumassa.

Hyvien uutisten rinnalla oli myös huonompia. Ruiskumestarin talo jouduttiin keväällä sulkemaan odottamaan kosteusvaurioiden ja niistä johtuneiden sisäilmaongelmien korjausta. Kaupungin strategiaohjelman tilankäytön tehostamistavoitteiden ja riittämättömien

resurssien vuoksi tehtiin kipeä päätös luopua Tuomarinkylän kartanomuseosta vuoden 2013 lopussa.

Kaupunginmuseon kehittämistyö oli poikkeuksellisen aktiivista koko vuoden. Museo keskittää vuonna 2016 toimintonsa Senaatintorin kulmalle, jonne syntyy *Uusi kaupunginmuseo*, aivan uudenlainen museoelämys. Laajaa hanketta valmisteltiin ensin museon sisäisissä visiotyöpajoissa ja myöhemmin ideointi-iltapäivissä sidosryhmien ja päättäjien kanssa pohtimalla, millaisia uudistuva museo ja sen palvelut ovat vuonna 2018 ja miten tavoitteisiin päästään.

TIINA MERISALO • museonjohtaja

Lasse Liemola, 50-luvun helsinkiläisille ja nuoremmillekin tuttu laulajatahti, ilahdutti avauspuheellaan ennätysyleisöä Rasvaletti-valokuvanäyttelyn avajaisissa Hakasalmen huvilassa.

Lasse Liemola, sångarstjärnan som 50-talets helsingforsbor och även många yngre känner, glädde den rekordstora publiken med sitt öppningstal på fotografiutställningen Brylcreems invigning i Villa Hagasund.

Lasse Liemola, a singing sensation known to those who lived in Helsinki in the 1950s and also to younger residents of the city, gave the opening speech at the opening of the Brylcreem photo exhibition at Hakasalmi Villa, to the delight of a record audience.

Juho Nurmi

Lasten kaupungin kymmenien tuhansien kävijöiden kuhinan keskellä on ollut myös rauhallisia hetkiä, jolloin museomummo on voinut näyttää vaikkapa sukankudonnan mallia.

Mitt i vimlet bland de tiotalstusen besökarna på Barnens stad har det också förekommit lugna stunder, då museimormor har kunnat visa till exempel hur man stickar strumpor.

The hustle and bustle created by tens of thousands of visitors to the Children's Town has also included peaceful moments, during which museum grandmas have, for example, demonstrated how to knit a sock.

Sakari Kiuru

MUSEICHEFENS ÅRSÖVERSIKT

Stadsmuseets år har varit framgångsrikt. Över 202 000 människor besökte utställningarna, vilket innebär en ökning på 29 procent jämfört med året innan. Den populäraste utställningen var Sederholmska husets *Barnens stad*, som 70 000 små och stora museibesökare fick njuta av. *Galen i Helsingfors*, som öppnade på Sofiegatan 4 förra juni, lockade också hela 44 000 besökare. Fotografiutställningen *Brylcreem*, som öppnade i Villa Hagasund i november, upplevde en publicitet och besökarrusning som varslade om enorm popularitet bland publiken.

Stadsmuseet representerar Helsingfors i det EU-bekostade Réseau Art Nouveau Network-nätverket, vilket förenar Europas 20 mest betydande art nouveau-städer. I oktober ordnade nätverket ett seminarium i Helsingfors. I samband med detta öppnades utställningen *Art nouveaux natur*.

Under årets lopp gjorde vi stora steg framåt på flera områden och förberedde

oss på många sätt för framtiden. Öppningen av samlingsdata framskred och den egna kontaktytan med det nationella digitala bibliotekets tjänst *Finna* färdigställdes. Museet tog del i projektet Kulturkompis och stadsbornas delaktighet främjades också i utställningsprojekt. Temaguidningar, workshopar och evenemang bjöd på mångsidiga museiupplevelser. Ett par exempel är modeveckoslutet i Villa Hagasund och en titt bakom museets kulisser på Sofiegatan 4:s 100-års evenemang.

Vid sidan av de goda nyheterna fanns också sämre nyheter. Vi blev tvungna att stänga Sprutmästarens gård på våren i väntan på att fuktskador och den dåliga inomhusluften som berodde på dem skulle åtgärdas. På grund av stadens strategiprogram för att effektivisera disposition av utrymmen samt otillräckliga resurser fattades det svåra beslutet att stänga Domarby herrgårdsmuseum i slutet av 2013.

Stadsmuseets utvecklingsarbete har varit aktivt under hela året. År 2016 koncentrerar museet sin verksamhet till Senatstorgets hörn, där *Det nya stadsmuseet*, en alldeles ny sorts museiupplevelse, kommer att öppnas. Det omfattande projektet förbereddes först i museets interna visionsverkstäder och senare under idé-eftermiddagar tillsammans med intressentgrupper och beslutsfattare genom att begrunda hur det förnyade museet och dess tjänster ska se ut 2018 och hur målen ska uppnås.

TIINA MERISALO • museidirektör

THE MUSEUM DIRECTOR'S ANNUAL REVIEW

The City Museum had a successful year. Over 202,000 visitors came to see the museum's exhibitions, which marks a 29% increase from the previous year. The most popular exhibition was *the Children's Town* in the Sederholm House, which attracted 70,000 museum-goers of all ages over the course of the year. The *Mad about Helsinki* exhibition, opened at Sofiakatu 4 in June, also attracted an impressive number of visitors, a total of 44,000. The publicity and rush of visitors achieved by the *Brylcreem* photo exhibition, which opened at Hakasalmi Villa in November, predicts that the exhibition will be a huge success.

The City Museum represents Helsinki in the EU-funded Réseau Art Nouveau Network, which links the twenty most important Art Nouveau cities in Europe together. In October, the network held a seminar in Helsinki, with the occasion also including the opening of the inter-

national *Natures of Art Nouveau* travelling exhibition.

Over the course of the year, giant steps were taken in a number of fields, and various preparations were made for the future. Progress was made towards making collection data more available to the public, and the museum's own interface to the *Finna* information search service provided by the National Digital Library was completed. The museum joined the Culture Friend project, and the city residents' involvement was also promoted through exhibition projects. Themed guided tours, workshops and events offered diverse museum experiences, such as a fashion weekend at Hakasalmi Villa, and a peek at the backdrop of the museum during the 100th anniversary celebration of the museum's main building at Sofiakatu 4.

Good news was also accompanied by news that was not so good. Burgher's House had to be closed down for repairs

during the spring, due to moisture damage and ensuing indoor air quality problems. The painful decision to close down Tuomarinkylä Manor Museum was made due to insufficient resources and the targets for improving the efficiency of space utilisation, specified in the City of Helsinki's Strategy Programme.

The City Museum's development work was exceptionally active throughout the year. In 2016, the museum will focus its operations at the corner of Senate Square, which will serve as the location for the *New City Museum*, a completely new type of museum experience. This extensive project was first prepared in the museum's internal vision workshops, and later during brainstorming sessions with interest groups and decision-makers by discussing what the museum and its services will be like in 2018, and how these goals can be achieved.

TIINA MERISALO • Museum Director

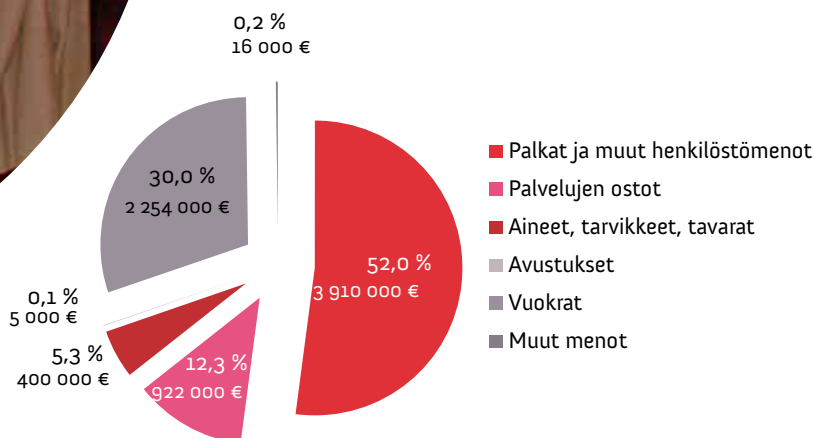

Made in Helsinki -näyttelyn muotiviikonlopun huippusuosittu historiallinen muotinäytös toteutettiin yhteistyössä Metropolian vaatetus suunnittelun koulutusohjelman kanssa.

Den omåttligt populära historiska modevisningen på utställningen Made in Helsinki modeveckoslut genomfördes i samarbete med Metropolias utbildningsprogram i kläddesign.

The hugely popular historical fashion show during the fashion weekend of the Made in Helsinki exhibition was carried out in cooperation with the Helsinki Metropolia University of Applied Sciences' degree programme in fashion and clothing.

Maarit Johansson, Metropolia

Toimintamenot yht. 7 507 000 €

TUOTTAVUUS, TEHOKKUUS JA TALOUDELLISUUS

Kaupunginmuseon tulot toteutuivat 2013 suurempina kuin talousarviossa oli ennakoitu. Tuloraami ylittyi 33 817 eurolla ja tulot olivat näin ollen 484 817 euroa. Ylitys selittyy Presidentinlinnan kaivauksista saaduilla tuloilla sekä muutamalla muulla ennakolimattomalla erällä.

Vuoden 2013 toteutuneet menot olivat 7 507 513 euroa. Sitova menoraami alittui, ja siitä jäi käyttämättä 49 487 euroa. Ylitysoikeutta menoraamiin oli aikaisemmin saatu 94 000 euroa edellä mainittujen ennakolimattomien tulojen perusteella.

Irtaimen omaisuuden perushankintaan varatusta määrärahasta, 169 000 euroa, käytettiin 165 063 euroa eli 98 %. Määrärahaan oli aikaisemmin saatu 45 000 euron ylitysoikeus edelliseltä vuodelta siirtyneen hankkeen vuoksi. Määräraha-

la toteutettiin pääosin tietotekniikkahankintoja, lisättiin kokoelmakeskusten varustusta ja edistettiin teknisesti kokoelmien avaamista kansallisen digitaalisen kirjaston Finna-liittymässä.

Menot asukasta kohden laskivat edellisvuodesta 12,41 euroon (2012: 12,47). Tuottavuus (2011=100) jäi tavoitteesta, mutta nousi kuitenkin 2,7 % edellisvuodesta. Nousuun vaikuttivat muun muassa kasvanut asiakasmäärä, hieman pienentyneet tilat ja tulojen kehittyminen ennakoitua paremmin.

NÄYTTELYKÄVIJÄT JA ASIAKKAAT

Asiakkaita oli kuluneena toimikautena 268 146 (2012: 214 223). Näyttelykävijöitä oli 202 027 (2012: 156 644). Kaikkien asiakkaiden määrä ilman verkkokävijöitä kas-

voi edelliseen vuoteen verrattuna 24 % ja näyttelykävijöiden määrä peräti 29 %. Museon verkkosivuilla oli yli 190 000 käyntiä, kun edellisenä vuonna käyntejä oli alle 150 000. Kasvua oli 25 %. Kaikkien asiakkaiden yhteenlaskettu määrä oli 459 098.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Kaupunginmuseon keskeisiä omia viestintäkanavia ovat kahdesti vuodessa ilmestyvä maksuton Sofia-asiakaslehti, museon verkkosivut ja Facebook-sivut sekä sähköinen uutiskirje. Tavoitteena ollut lehden ja uutiskirjeen tilaajamäärän kasvattaminen onnistui suunnitellusti, ja vuoden 2013 lopussa Sofia-lehdellä oli 13 137 (2012: 10 530) ja uutiskirjeellä 7 929 tilaajaa (2012: 6 435). Facebookissa ajan tasalla on pidetty 3 500 kontaktia (2012 lopussa: 2 800).

Kaupunginmuseon kirjameessuosasto svengasi Rasvaletti-näyttelyn kunniaksi 50-luvun tunnelmissa.

Stadmuseets bokmäsoavdelning svängde i 50-tals stämning utställningen Brylcreem till ära.

The City Museum's stand at the Helsinki Book Fair featured a 1950s theme, in honour of the Brylcreem exhibition.

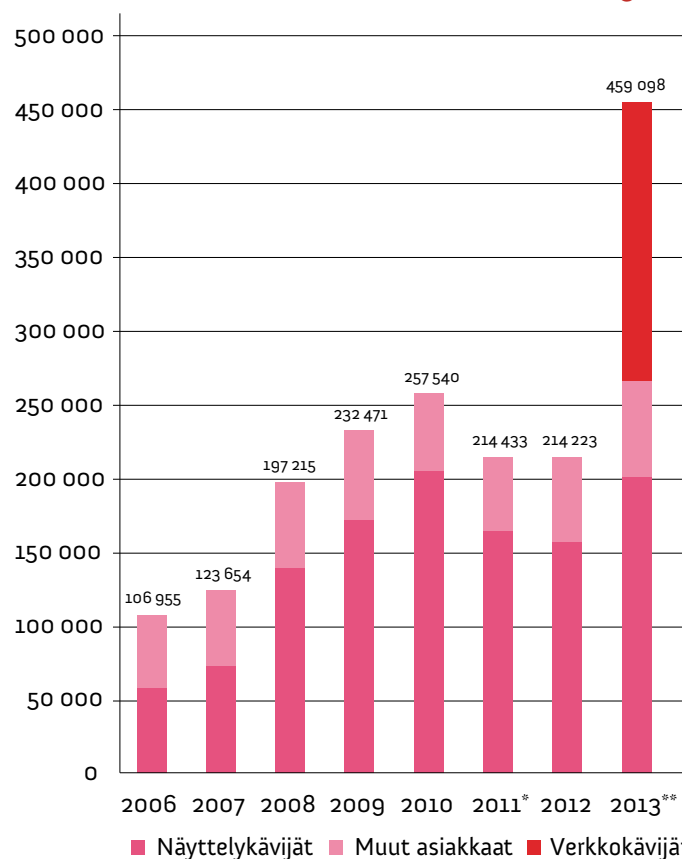
Mirella Lampela

Kaupunginmuseo näkyi kertomusvuonna hyvin julkisuudessa. Mediaosumia printtilehdissä, TV:ssä ja radiokanavilla oli yli 400 ja sähköisessä mediassa noin 450. Kaupunginmuseo puhuttaa myös sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median osumia kertyi vuoden aikana runsas tuhat.

Lehtimainonnan puolella museo näkyi muun muassa Helsingin Sanomien, Hufvudstadsbladetin, Cult 24-, Iso Numero-, NHL- ja Voima-lehtien sivuilla. Lehtien lisäksi mainostimme raitiovaunuissa, busseissa ja metrossa, liikennevälineiden ulkopinnoilla ja metroasemilla.

Museo näkyi monissa tapahtumissa, jotka ovat merkittävä markkinointikanava. Tammikuussa osallistuimme Matkamessuille, huhtikuussa mummoiksi pukeutuneina Helsingin Lapsimessuille ja lokakuussa jo kolmatta kertaa Helsingin kirjameessuille. Uutta Rasvaletti-näyttelyä ennakoiden osastomme teemaksi valikoitui nostalginen 1950-luku. Kirjaostosten ohessa osastolla oli mahdollisuus leikkiä perinteisiä pihaleikkejä, kuten ruudun tai twistin hyppäämistä, sekä nauttia vauhdikkaista tanssiesityksistä.

Asiakkaiden lukumäärä 2006–2013

* Näyttelypisteiden lukumäärä väheni 2011 kymmenestä seitsemään

** Verkkokävijät lasketaan virallisesti asiakaslukuun vuodesta 2013 alkaen

Kokoelmat

Erilaisia museon esitteitä jaettiin paitsi museon omissa toimipisteissä myös pääkaupunkiseudun kirjastoissa, hotelleissa, matkailuinfoissa ja ruotsinlivoilla sekä katujaakeluna historiallisissa roolipuvuissa. Esitteitä ja muuta markkinointimateriaalia jaettiin lisäksi museon omissa ja monissa muiden järjestämissä tapahtumissa.

Kilpailut, kyselyt ja arvonnat ovat kiinteä osa museon viestintää. Rasvaletti-näyttelyyn liittyen järjestimme kuvaää- nestyksen, jossa saattoi voittaa Rasvaletti-valokuvakirjan. Rasvaletti-näyttelylle perustettiin myös oma sivu Facebookiin. Sivulla oli vuoden loppuun mennessä jo lähes 1 500 tykkääjää, ja sivulle lisätyt vanhat kuvat kirjoittivat viljalti muiste- loita ja kommentteja. Sofiankatu 4:n Hul- luna Helsinkiin -näyttely, joka perustuu helsinkiläisten lempipaikkoihin, sai kyl- keensä niitä esittelevän mobiilisivuston m.hullunahelsinkiin.fi.

Avajaiset ovat tärkeä lähtölaukaus näyttelyiden markkinointiviestinnälle. Rasvaletti-näyttelyn avajaisissa vieraita vi- riteltiin tunnelmaan kuumilla nakeilla ja Helsingin olympialaisten juomauutuuk- silla, lonkerolla ja kokiksella. Vauhdik- kaat 1950-luvun tanssit keräsivät ihailevia katseita. Avajaisiin oli erityisesti kutsut- tu parturi-kampaajia Rasvaletti-teeman kunniaksi. Hulluna Helsinkiin -näyttelyn avajaisista vieraat saivat mukaansa ran- tapallon – näyttelyä varten tehdyssä lem- pipaikkakyselyssä kun selvisi, että rannat ovat monen helsinkiläisen lempipaikkoja.

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Kaupunginmuseo kerää asiakaspalautet- ta sekä perinteisellä paperilomakkeella että sähköisesti. Lisäksi kootaan suulli- nen ja vieraskirjoihin kertynyt palaute. Asiakastyytyväisyys oli kautta linjan erin- omaisella tasolla. Parhaimman arvosanan asteikolla 1–5 sai Hakasalmen huvilassa marraskuussa 2013 avattu Rasvaletti-näyt- tely tuloksella 4,45 (n=550). Kaikkien mu- seoiden ja näyttelyiden keskiarvo oli 4,34.

Kokoelmiin liitettiin
Made in Helsinki -näyttelyä
varten haastateltujen ja
kuvattujen helsinkiläisten
käsityöläisten töitä, muun
muassa Minna Parikan
suunnittelemat kengät ja
Mari Kallionpään hopeakoru.

Till samlingarna bifogades arbeten av hant- verkare från Helsingfors som intervjuats och fotograferats för utställningen Made in Helsinki, bland annat skor som designats av Minna Parikka och Mari Kallionpääs silversmycke.

Works of artisans from Helsinki, who were interviewed and photographed for the Made in Helsinki exhibition, were added to the museum's collections. These handi- crafts included shoes designed by Minna Parikka and a silver necklace by Mari Kallionpää.

Museon kokoelma- tietojen

avaaminen eteni, kun museon rajapinta Kansallisen digitaalisen kirjaston KDK:n Finna-palve- luun valmistui. Kau- punginmuseo allekirjoit- ti osana valtakunnallista tallennustyönjakoprosessia (TAKO) Museoviraston kanssa yhteistyösopimuksen, joka ohjaa museon kartuntaa ja tallennustyötä jat- kossa. Museo osallistui myös kokoelmi- en hallintaa ja hallintakäytäntöjen yh- tenäistämistä kehittävään Museo2015- hankkeeseen sekä TAKO-yhteistyön puitteissa julkista elämää dokumentoi- van 2. poolin toimintaan. Tutkimuspääl- likkö Minna Sarantola-Weiss oli TAKO- ohjausryhmän puheenjohtaja.

Toimintakaudella laadittiin koko- elmapoliittinen ohjelma vuosille 2014– 2018. Asiakirjassa määritellään, miten kokoelmia kehitetään, esitetään, tutki- taan, kartutetaan ja hoidetaan niin, että ne vastaavat museon toiminta-ajatusta myös tulevaisuudessa.

Kokoelmakeskusten toimintaa lei- masivat uudelleenjärjestelyt ja varautu- minen tuleviin muuttoihin. Arkistoko- koelman muutto Sofiankadulta Malmin kokoelmakeskukseen ja Tuomarinkylän kartanomuseosta luopuminen olivat suuria ponnistuksia. Silti kokoelmanhal- lintaa laajennettiin ja kokoelmalogistiik- kaa kehitettiin. Kokoelmia inventoitiin ja niitä luetteloiitiin systemaattisesti tie- tokantoihin. Ennaltaehkäisevän konser- voinnin toimenpiteet, kuntokartoituk- set sekä tarvittaessa konservointi olivat tärkeä osa kokoelmienhallinnan tason nostamista.

Kuvakokoelmissa kokoelmatyötä ja kuvalaitoksen toimintaa hallitsi marraskuussa avattu Rasvaletti-valokuvanäyttely, jota varten tehtiin kokoelmakartoituksia vielä alkuvuodesta. Teemaan liittyviä kuvahankintoja työstiin vuoden loppuun asti. Vuonna 2015 avattava musiikkiaiheinen näyttely oli toinen laaja kokoelma- ja dokumentointityötä koskettanut hanke.

Kokoelmayksiköt osallistuivat aktiivisesti näyttelyiden suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä purkamiseen. Monipuolinen perustyö yhdistettynä vilkkaaseen näyttelytoimintaan sekä kasvavaan ohjelmatuotantoon edellyttävät jatkuvasti sekä määräaikaisen työvoiman palkkaamista että ostopalveluiden käyttöä.

KOKOELMAN- HALLINTAJÄRJESTELMÄ, OPEN DATA JA KOKOELMIEN LUETTELOINTI TIETOKANTOIHIN

Museon käytössä olevaan kokoelmanhallintajärjestelmä MediaKsiin kehitettiin rajapinta, jolla kokoelmatietoa ja kuvia voidaan siirtää Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finnan kautta selattavaksi ja käytettäväksi. Finnassa julkaistaan vaihteittain kaikki tietokantaan luetteloitu materiaali, joka on lainsäädännön ja sopimusten puitteissa mahdollista julkaista avoimessa tietoverkossa. Kuvailutiedosta ja kuvasisällöstä siivotaan tarvittaessa henkilö- tai muita tietoja, joiden julkaisuun ei ole lupaa.

Kokoelmatieto tarjotaan Finnan kautta avoimena datana CCO-lisenssin mukaisesti. Finnassa näkyvät pieniresoluutioiset kuvat ovat vapaasti käytössä, mutta lähde ja tekijä on mainittava.

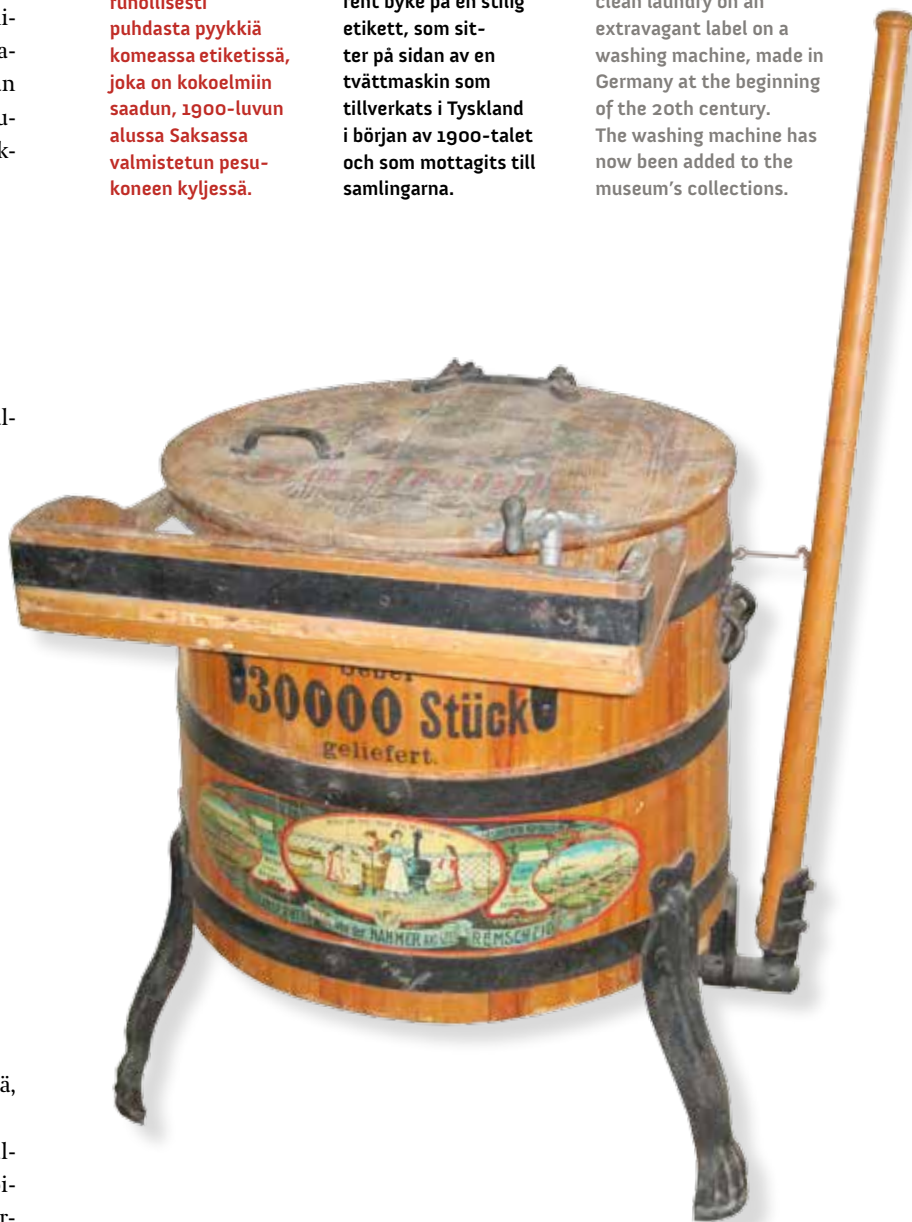
Esinekokoelmien tietokantaan tallennettiin vuoden aikana 1 822 inventoitua, näyttelyihin tulevaa tai uutta kartuntaa olevaa esinettä. Esinetietokannan tallenteiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 64 055.

Valokuvien luetteloinnissa keskityttiin nykydokumentointiaineistoihin, kuten musiikki-teemaan ja kulttuuriympäristön dokumentointeihin. 1950-luvun kuva-aineistojen luettelointia jatkettiin, ja asiakastilauksien myötä digitoidut

"Weiss und rein muss die Wäsche sein!" lupailaan runollisesti puhdasta pyykkiä komeassa etiketissä, joka on kokoelmiin saadun, 1900-luvun alussa Saksassa valmistetun pesukoneen kyljessä.

"Weiss und rein muss die Wäsche sein!" lovas det poetiskt rent byke på en stilig etikett, som sitter på sidan av en tvättmaskin som tillverkats i Tyskland i början av 1900-talet och som mottagits till samlingarna.

"Weiss und rein muss die Wäsche sein!" states a poetic promise for clean laundry on an extravagant label on a washing machine, made in Germany at the beginning of the 20th century. The washing machine has now been added to the museum's collections.

kuvat luettelointiin. Tietokantaan vietiin yhteensä 3 393 valokuvaa tietoiheen. Vuoden päättyessä tietokannassa oli kuvia yhteensä 57 893.

Arkistokokoelman laajin luettelointi- ja digitointiprojekti oli HKL:n julisteiden ja isokokoisten mainostarrojen järjestäminen, valokuvaaminen ja luettelointi.

Vuoden aikana tietokantaan luettelointiin yhteensä 846 dokumenttia, joista 732 kuului HKL:n kokoelmaan. Vuoden 2013 päättyessä tietokannassa oli 22 817 arkistotallennetta.

Taidekokoelmasta luettelointiin kaikki uudet hankinnat ja tallennettiin niistä myös julkaisukelpoiset kuvat. Tietokanta-

KELA lahjoitti vuoden 2011 äitiyspakkauksen, joka muodostaa kiinnostavan vertailukohdan vuonna 1973 museon kokoelmiin tallennetulle äitiyspakkaukselle.

FPA donerade en moderskapsförpackning från 2011, som utgör ett intressant jämförelseobjekt till moderskapsförpackningen från 1973 som förvaras i museets samlingar.

The Social Insurance Institution of Finland (KELA) donated a maternity package from 2011, which provides an interesting point of comparison to the maternity package from 1973 that can also be found in the museum's collections.

nassa oli toimintavuoden päättyessä 5 389 teosta.

Kulttuuriympäristöyksikössä luettelointiin merkittävä määrä kulttuuriperintöä digitaaliseen muotoon. Rakennusperintöön liittyviä valokuvia luettelointiin 390 ja arkeologisia tallenteita 1 050.

Tekstitietokantaan tallennettiin tulevaan musiikkinäyttelyyn liittyvät haastatteluaineistot ja aikaisemmin toteutetut Pihlajamäki-hankkeen asukashaastattelut. Myös museon tekemien vanhojen nauhahaastattelujen litterointeja skannattiin ja tallennettiin. Tietokantaan vietiin yhteensä 159 haastattelua, joita vuoden päättyessä oli yhteensä 799.

Videotietokantaan luettelointiin ja tallennettiin 15 bänditreenivideota, jotka kuvattiin tulevan musiikkinäyttelyn verkkämpädokumentoinnin yhteydessä. Tietokannassa oli vuoden päättyessä yhteensä 62 videota.

ESINEKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN JA LUETTELOINTI

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna 18 hankintaerällä. Hankintaerien yhteismäärä, taide ja arkisto mukaan lukien, oli 45. Ostoja esinekokoelmiin tehtiin viisi. Esinekokoelmasta tehtiin 82 poistoa.

World Design Capital Helsinki 2012 ja näyttely Made in Helsinki 1700–2012

Helsingin designpääkaupunkivuosi 2012 tallentui, kun kokoelmiin ostettiin viiden Made in Helsinki 1700–2012 -näyttelyssä esillä olleen helsinkiläissuunnittelijan töitä. Puusepäntiike Ranka Oy valmisti näyttelyä varten sapelimahonkisen CD-hyllyn. Juju Jewelleryltä ostettiin hopeasormus, kannellinen hopearasia ja kaulakoru. Kenkäsuunnittelija Minna Parikan tuotannosta valittiin naisten avokkaat ja niihin kuuluva kirjekuorilaukku. Suunnittelijoiden työskentelyä dokumentoitiin haastattelemalla ja videoimalla.

Yksityisiä lahjoituksia

Lelu- ja pelikokoelmia täydennettiin Suojeluskuntapelillä 1930–40-luvulta, krocketipelillä 1920–30-luvulta sekä pulkalla ja nukeilla 1960-luvulta. Kenkäkokoelmaan liitettiin naisten avokkaat vuodelta 1954. Lisäksi saatiin lahjoituksena kaksi peltistä kahvipurkkia 1960–1970-luvulta. Toisessa on teksti "Lady coffee" ja toisessa Ilse Ackermannin kuvitus, jonka aiheena on Stockmannin tavaratalo. Kokoelmiin liitettiin myös varhainen Saalfeldia-pesukone, jonka on valmistanut saksalainen Alexanderwerk 1900-luvun alussa. Laite

on aikoinaan hankittu Kuusisaaressa asuneelle perheelle.

Virastojen ja yhdistysten lahjoituksia

Laakson sairaala lahjoitti tuberkuloosipotilaiden käytössä olleita vaatteita ajalta 1929–1933. Kansaneläkelaitos lahjoitti äitiyspakkauksen, joka oli ollut esillä vuonna 2011 Naisten huoneet -näyttelyssä. Kokoelmiin on aiemmin hankittu äitiyspakkaus vuodelta 1973.

Hyvän huoltopalvelunsa ansiosta legendaarisen maineen saanut Pukinmäen Esso suljettiin keväällä 2008, ja Exxon Mobil lahjoitti museolle bensamittarin päällä olleen valomainoksen, Esso-kilven sekä huoltoaseman kahvion kilven.

Arkkitehtuurimuseo lahjoitti Helsingin Taidehallin alkuperäisen ulko-oven. 1920-luvun klassismia edustava rakennus vihittiin käyttöön 3. maaliskuuta 1928.

VALOKUVAKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN JA DOKUMENTOINTIVALOKUVAUS

Valokuvakokoelmiin liitettiin 50 hankintaerää, yhteensä 5 915 tallennetta.

Rasvaletti-näyttelyyn liittyen järjestettiin onnistunut 1950-luvun kuvien keruu. Kokoelmiin liitettiin yhteensä 15 erää,

Museolle lahjoitetussa 1950-luvun väridia-
kokoelmassa on muun muassa
kuva Ilmapallokauppiaista
Lasipalatsin kulmalla
vappuna 1959.

I färgdiasamlingen
från 1950-talet som
donerades till museet
finns bland annat en
bild på ballongförsäljare
vid Glaspalatsets hörn
på första maj 1959.

A collection of colour
slides from the 1950s
that was donated to the
museum contains, among
other things, an image
of balloon vendors at the
corner of the Lasipalatsi
Film and Media Centre
on May Day 1959.

Arvo Kajantie

kaikkiaan 232 kuvaa, jotka digitoitiin kaupunkilaisten kotialbumeista. Lisäksi saatiin lahjoituksena muun muassa huomattava diakokoelma sekä kaitafilmejä. Kuvakeruun tuottama aineisto on näytellyssä kattavasti esillä. Museo hankki myös valokuvaaja Kari Haklin lukiolaisena ottamia kuvia helsinkiläisnuorten ja -lasten elämästä 1950-luvulla.

Treenikämpät ennen -keruu toi kokoelmiin yhteensä 32 kuvaa helsinkiläisyhteistä eri ajoilta. Museo sai myös Helsinki-Pavin tanssilavan historiaan liittyviä kuvia. Lisäksi lahjoituksena saatiin muun muassa Eläintarhan huvila nro 2:n interiörikuviesta koottu albumi 1890-luvulta ja suuri 1900-luvun alkupuolella kuvattu lasinegatiivikokoelma, johon kuuluu esimerkiksi kaupunkinäkymiä ja hieno kokoelma kuvia Ursinin uimalaitokselta. Lahjoituksina saatiin yhteensä 1 114 kuvaa, ja kaupunkilaisten lainaamia kuvia digitoitiin kokoelmiin 827.

Museon omien valokuvaajien dokumentointikuvaukset liittyivät suurelta osin meneillään oleviin näyttely- ja tutkimusprojekteihin ja rakennusinventointeihin. Lisäksi kuvattiin ajankohtaisia ilmiöitä sekä muuttuvaa kulttuuriympäristöä. Kuvaajat tallensivat esimerkiksi Helsingin talvea, Kala-sataman ja Jätkäsaaren muuttuvaa ympäristöä ja ensimmäisen maailmansodan linnoitteita. Omien kuvaajien tuotantoa liitettiin kokoelmiin noin 3 679 tallennetta.

TAIDEKOKOELMA

Taidekokoelma karttui kahdeksalla hankintakerällä, yhteensä 10 teoksella, joista seitsemän lahjoitti Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry. Teosten aiheet liittyivät muuttuneisiin kaupunkinäkömiin keskustassa ja kaupungin reunoilla. Kokoelmiin saatiin Helsinki-näkymiä S. A. Keinäseltä (1910-luku), Oskari Paatelalta (1918), Ernst Methner-Borgströmiltä (1966) ja Kaapo Rissaselta (myöh. Rissala, 1930). Kokoelmiin saatiin myös kaksi muotokuvaa helsinkiläisistä yrittäjistä: öljymaalauksen pianonvalmistaja E. G. Gran-

holmista 1840-luvulta ja kuvanveistäjä Nina Ternon pronssinen rintakuva kauppaneuvos Ruben Jaarista vuodelta 1983.

ARKISTOKOKOELMA

Arkistokokoelma karttui 15 hankintaerällä. HKL:n kokoelma kasvoi 1970–80-lukujen matkalippumalleilla sekä 1990-luvun ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen julisteilla. Kokoelmaan tallennettiin myös WDC Helsinki 2012 -vuoden aineistoa sekä musiikkidokumentointiin liittyen bändien julisteita, artistipasseja ja ohjelmia. Helsingin venäläisen tyttö-koulun kunniakirja vuodelta 1915, kokoelma 1910-luvun salonkiyhtyenuotteja ja kauppias E. A. Bäckille kuulunut *Wis och värskbok* vuodelta 1832 täydentävät kokoelman vanhempaa aineistoa.

KIRJASTO

Helsingin kaupunginmuseon kirjaston kokoelmat käsittävät lähinnä museoammatillista tutkimuskirjallisuutta sekä museoesineiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjasto palvelee kirja- ja lehtikokoelmiensa sekä tietokantojensa avulla museon työntekijöitä. Museon ulkopuolelle aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua.

Malmin kokoelmakeskuksessa olevaa aikakauslehtiarkistoa tiivistettiin, ja Malmin käsikirjaston kirjat luettelointiin tietokantaan. Tuomarinkylän kartanon kirjat liitettiin Malmin käsikirjastoon. Vuonna 2013 vastaanotettua Ahlbäckin Helsinki-kirjojen kokoelmaa alettiin luetteloida.

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVOINTI

Kokoelmakeskuksissa ja konservoinnissa vuoden suurimmat projektit olivat Hулuna Helsinkiin -näyttelyn avaaminen sekä Tuomarinkylän kartanomuseon Tyylikästä-näyttelyn purkaminen. Myös muut näyttelyt työllistivät. Esinekokoelmayksikön työajanseurannassa todettiin, että näyttelyn purkaminen työllistää kokoelmalogistiikasta vastaavaa henkilökuntaa liki yhtä paljon kuin näyttelyn rakentaminen.

Tuomarinkylän kartanomuseon sulkeminen, arkistomakasiinin muutto ja tuleva konservointitilojen siirto kokoelmakeskuksiin käynnistivät laajat muu-

tostyöt, joiden suunnittelu ja aloitus olivat keskeinen osa vuotta kaikilla kokoelmatyötä tekevillä. Aiempi grafiikkaosasto muutettiin arkisto-osastoksi, jossa uuden hyllyjärjestelmän lisäksi parannettiin olosuhteita suojaamalla ikkunat uv-kalvolla. Tilamuutosten jälkeen kokoelmakeskuksissa ei ole enää kartuntavaraa.

Arkistokokoelman muutto Sofiankadulta Malmin kokoelmakeskukseen alkoi Piirustus- ja karttalaatikostoja siirrettiin uusiin tiloihin kesällä ja syksyllä. Valtiosa Sofiankadun makasiinin hyllyille sijoitetuista säilytysyksiköistä käytiin läpi ja niistä tehtiin luettelo. Vuoden loppuun mennessä listattiin ja siirrettiin Malmille 1 629 säilytysyksikköä. Samalla aineistoa seulottiin. Kiinteistöviraston maataloustoimintaa käsittelevä aineisto siirrettiin kaupunginarkistoon.

Ennaltaehkäisevä konservointi keskitettiin arkisto-osaston muutostöiden lisäksi kokoelmakeskusten säilytysolosuhteiden seurantaan sekä parantamiseen. Tekstiili-osastolle hankittiin kolme ilmanjähdytintä ja arkeologisten tallenteiden tilaan kaksi kuivainta.

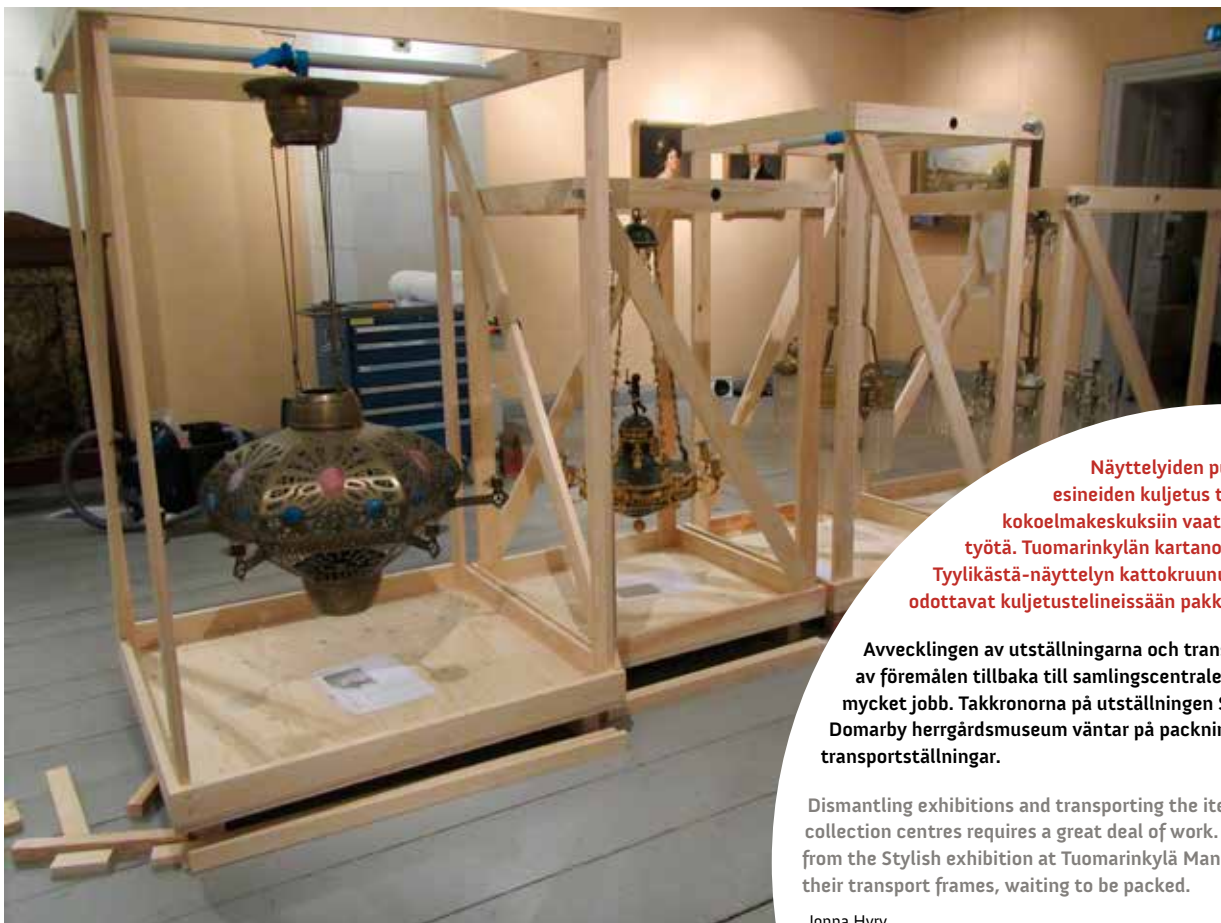
Näyttelyrunsauden ja kokoelmakeskusten muutostöiden vuoksi keskuksissa työskenteli vuoden aikana ennätyselliset 12 konservaattoa ja 5 kokoelmamuseomestaria sekä museoavustaja. Palkkatuella työllistetyt konservaatit ja museomestarit mahdollistivat kokoelmainventointien jatkamisen. Laajimmat kohteet olivat liikennelaitoksen kokoelma sekä ovet, joista aloitettiin rakennusosakokoelman vuoteen 2015 jatkuva inventointi. Kokoelmasäilytyksessä tärkein parannus oli isoille seinäpeileille suun-

Arkistokokoelmaan saatiin nuorelle kauppiaille Erik August Bäckille omistettu värssykirja vuodelta 1832.

Till arkivsamlingen mottogs en versbok från 1832 som tillägnats den unge köpmannen Erik August Bäck.

The archive collection obtained a book of verses, dating back to 1832, that was dedicated to young merchant Erik August Bäck.

Näyttelyiden purku ja esineiden kuljetus takaisin kokoelmakeskuksiin vaativat paljon työtä. Tuomarinkylän kartanomuseon Tyylikästä-näyttelyn kattokruunut odottavat kuljetustelineissään pakkaamista.

Avvecklingen av utställningarna och transporten av föremålen tillbaka till samlingscentralerna kräver mycket jobb. Takkronorna på utställningen Stiligt på Domarby herrgårdsmuseum väntar på packning i sina transportställningar.

Dismantling exhibitions and transporting the items back to collection centres requires a great deal of work. The chandeliers from the Stylish exhibition at Tuomarinkylä Manor Museum sit in their transport frames, waiting to be packed.

Jonna Hyry

niteltu teline, jolla peilit voidaan myös kuljettaa.

Kokoelmalainaus muille museoilta keskeytettiin kesän jälkeen kokoelmakeskusten muutosten vuoksi, mutta lainat ja erityisesti päättävien lainojen palautukset työllistivät silti konservattoreita ja kokoelmalogistiikasta vastaavia.

KUVALAITOS

Kuvalaitos tuottaa digitaaliset kuvatiedostot ja kuvatulosteet kokoelmätietokantoihin, arkistoihin, julkaisuihin, näyttelyihin, tiedotukseen, markkinointiin ja kuva-arkiston asiakkaille.

Kuvalaitoksen tehtäviin kuuluu digitointimenetelmien ja digitoinnin työtapojen kehittäminen ja työn laadun seuraaminen. Työmenetelmäksi on vakiintunut kameralla tapahtuva digitointi. Kaikista aineistoista tuotetaan ja tallennetaan digitaalinen negatiivi. Edellisten vuosien tapaan kuvalaitoksella on käynyt museo-, arkisto ja valokuvausalan ammattilaisia tutustumassa työmenetelmiin ja -tapoihin sekä laitteisiin.

Kuvalaitoksen suururakka oli Rasvaletti-kirjan kuvien käsittely sekä noin 250 näyttelykuvan ja näyttelytekstien tulostuskuntoon saattaminen ja digitaalinen tulostus. Kuvalaitos toteutti myös Pelastuslaitoksen Palomuseon uuden perusnäyttelyn kuva- ja tekstitulosteet, yhteensä 190 suurikokoista planssia. Yhteensä kuvatutkijoiden kanssa jatkettiin 1950-luvun kuva-aineiston, lepoarkistossa olevien vanhojen alkuperäisvedosten ja huonokuntoisten nitraattinegatiivien digitointia. Kuvakokoelmien avaamista verkossa sekä sähköistä kuvakauppaa ennakoiden vanhoja pieniä kuvatiedostoja korvattiin laadukkailla, suurikokoisilla tiedostoilla.

Kuvankäsittelijät digitivat vuoden mittaan 8 668 kuvaa. Valokuvaaja kuvasi tietokantoja varten digitaalisesti 694 arkistotallennetta ja taideteosta. Kuva- ja tekstitulosteita tehtiin museon näyttelyihin ja markkinointiin sekä asiakkaille 1 107. Kuvia, julisteita ja näyttelytekstejä laminoitiin 145.

Kansainvälinen Art nouveau luonto -näyttely aloitti kiertueensa Helsingistä.

Den internationella utställningen Art nouveau natur inledde sin turné i Helsingfors.

The international exhibition Natures of Art Nouveau started its tour in Helsinki.

Juho Nurmi

Juhana Moisanderin video-
installaatiot herättävät henkiin
Hulluna Helsinkiin -näyttelyn
tarinaa kertovat henkilöt, kuten
poliitikko Väinö Tannerin.

Juhana Moisanders videoinstallationer
väcker personer som berättar om
stadens historia till liv. I utställningen
Galen i Helsingfors kan man träffa
politikern Väinö Tanner.

Juhana Moisander's video installations
bring to life the narrators of the Mad
about Helsinki exhibition, such as
Politician Väinö Tanner.

Sakari Kiuru

Näyttelytoiminta

MUSEOT JA NÄYTTELYT

Hulluna Helsinkiin

6.6.2013 alkaen

Sofiankadun uusi perusnäyttely kertoo kaupungin historian tiiviisti ja helposti omaksuttavalla tavalla. Kävijä pääsee tutustumaan helsinkiläisten lempipaikkoihin, jotka museo keräsi nettikyselyllä vuonna 2012. Näyttelyssä on myös taiteilija Juhana Moisanderin videoteoksia ja sarjakuvapiirtäjä Timo Mäkelän töitä.

Hulluna Signe Branderiin

6.6.–15.9.2013

Lyhtysalissa oli kesän ajan esillä Signe Branderin Helsinki-näkymiä. Digitaali-tekniikan ansiosta näyttelyyn saatiin ensi kertaa esille myös korkealaatuisia suurennoksia Branderin valokuvien kiinnostavista yksityiskohdista.

Art nouveauun luonto

5.10.2013–16.2.2014

Lyhtysalin kansainvälisen Art nouveau luonto -näyttely toi esiin luonnon merkityksen 1800–1900-luvun vaihteen taiteessa ja arkkitehtuurissa eri puolilla Eurooppaa.

Rasvaletti. Valokuvia 1950-luvun Helsingistä

13.11.2013–30.11.2014

Rasvaletti-valokuvanäyttely vie 1950-luvun Helsinkiin, jossa sodan varjot väistyvät uuden ajan optimismin tieltä. Näyttelyn noin 300 valokuvan joukossa on ensi kertaa esillä museon kokoelmien 50-luvun värikuvia ja amatöörikaitafilmejä. Yksi näyttelyhuoneista omistettiin kaupunkilaisten omille kotialbumikuville. Aidoin kalustein sisustetussa kampaamossa voi istahtaa kampaajan tuoliin, selata aikakauslehtiä ja sipaista tukkaansa Brylcreem-hiusrasvaa.

Kuvapolut

Kuvapolut-sähkökaappinäyttely sai pienen lisäyksen Helsinginkadulla, kun Kansallisoorpera teetti museon kanssa kuvat kahteen sähkökaappiin.

NÄYTTELYT MUSEOITTAIN

Sofiankatu 4

- Hulluna Helsinkiin 6.6.2013 alkaen
- Hulluna Signe Branderiin 6.6.–15.9.2013
- Art nouveaun luonto 5.10.2013–16.2.2014

Hakasalmen huvila

- Made in Helsinki 12.6.2012–1.9.2013
- Rasvaletti 15.11.2013 alkaen

Sederholmin talo

- Lasten kaupunki

Ruiskumestarin talo

- Pikkuporvariskoti 1860-luvun Helsingissä (kiinni kosteusvaurioiden vuoksi kevästä 2013)

Raitioliikennemuseo

- Vuosisadan ratikkamatka

Tuomarinkylän kartanomuseo

- Tyylikästä 17.11.2013 asti

Työväenasuntomuseo

- Työläiskoteja 1910-luvulta 1980-luvulle

NÄYTTELYKÄVIJÄT

Kaupunginmuseumissa oli kertomusvuonna 2012 202 027 kävijää. Kävijämäärä nousi edellisvuoteen verrattuna 29 %. Kävijöitä oli keskimäärin 21,63 aukiolotuntia kohti (2012: 16,46). Eniten kasvoivat Sederholmin talon ja Hakasalmen huvilan kävijämäärät.

Kävijämäärät museoittain

	2009	2010	2011	2012	2013
Sofiankatu 4	47 942	43 967	37 222	47 810	44 088
Hakasalmen huvila	34 454	57 462	38 231	26 633	41 758
Sederholmin talo	27 980	34 413	33 753	35 462	70 589
Koulumuseo	5 023	4 528			
Voimalamuseo	7 019	5 287			
Työväenasuntomuseo	5 682	3 673	4 504	4 735	5 120
Ruiskumestarin talo	5 528	4 529	5 287	4 526	292
Tuomarinkylän museot	18 854	18 781	8 349	9 408	11 825
Ratikkamuseo	18 869	32 194	36 489	29 070	28 355
YHTEENSÄ	171 351	204 834	163 835	156 644	202 027

Museon verkkosivut

	2012	2013
• sivulatauksia	467 884	538 093
• käyntejä	149 487	190 952
• kävijöitä	125 219	141 226

Tyylikäs valomainos toivottaa tervetulleeksi Rasvaletti-näyttelyyn, jonka valokuville on luotu tapeteilla kodikas tausta. Näyttelyssä voi myös tunnelmoida 1950-luvun kampaamossa.

En stilig neonskylt önskar besökare välkomna till utställningen Brylcreem, där en hemtrevlig bakgrund av tapeter har skapats åt fotografierna. På utställningen kan man också ha det trivsamt på en damfrisering från 1950-talet.

A stylish illuminated sign welcomes visitors to the Brylcreem exhibition, which displays photographs against a cosy backdrop, decorated with wallpaper. At the exhibition, visitors can also enjoy the atmosphere of a hairdressing salon from the 1950s.

Juho Nurmi

Yleisöpalvelut

MUSEOIDEN AUKIOLOAJAT

Helsingin kaupunginmuseo, Sofiankatu 4

- 2.1.–13.1. ja 6.6.–31.12. ma–pe 9–17, to 9–19, la–su 11–17

Hakasalmen huvila

- 2.1.–1.9. ke–su 11–17, to 11–19
- 13.11. alkaen ti–su 11–17, to 11–19

Lasten kaupunki

Sederholmin talossa

- ti–pe 9–17, la–su 11–17

Ratikkamuseo

- ma–su 11–17

Tuomarinkylän kartanomuseo

- 2.1.–17.11. ke–su 11–17

Työväenasuntomuseo

- 10.5.–27.10. ke–su 11–17

Ruiskumestarin talo oli vuonna 2013 auki vain viisi päivää tammikuun alussa. Rakennuksissa ilmenneiden sisäilmaongelmien johdosta museota ei voitu avata kesä- eikä joulukaudeksi.

Museon sitova toiminnallinen tavoite oli 9 850 aukiolotuntia. Tavoitteeseen ei päästy, koska Ruiskumestarin taloa ei voitu avata ja Tuomarinkylän kartanomuseosta luovuttiin.

MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kaupunginmuseon opetuspalvelut on tarkoitettu kaikenikäisille: päiväkodeille, kouluille ja muille oppilaitoksille sekä järjestöille ja yhdistyksille. Museopedagogia tukee osaltaan uussuomalaisten kotoutumista. Myös ikääntyvien hyvinvoinnin edistäminen kuuluu toimintaan.

Opetustiimi koostuu viidestä museolehtorista ja kahdesta työpajaohjaajasta, jotka järjestävät näyttelyopastuksia, luentoja, esitelmää, kursseja, kerhoja, työpajoja, antavat tietopalvelua sekä ohjaavat opiskelijoita ja harjoittelijoita.

Museolehtorit osallistuivat julkaisu-toimintaan kirjoittamalla, toimittamalla ja kääntämällä erilaisia artikkeleita. Lisäksi opetustiimiä työllistivät esimerkiksi näyttelyiden suunnitteluun ja oheisohjelman tuottamiseen liittyvät työryhmät.

Vuonna 2013 opastettuja ryhmäkävijöitä oli 13 861 (2012: 9 922). Kasvua edellisvuoteen oli 40 %. Asiakastytyväisyys opetuspalveluihin asteikolla 1–5 oli 4,7.

Teemaopastukset ja työpajat lapsille ja nuorille

Arkeologian työpajoissa tutustuttiin vanhan Helsingin elämään ja arkeologin työhön. Museon arkeologi Heini Hämäläinen kertoi Senaatintorin kaivausten tuloksista.

Tuomarinkylän kartanomuseossa järjestettiin Pakilan yläasteen näytelmälliset vierailupäivät. Pakilan yläasteen ja Helsingin kaupunginmuseon välinen yhteistyö alkoi 2002.

Herttoniemen kartanolla järjestettiin dramatisoituja aikamatkoja ruotsinkielisten koulujen ja kielikylpykoulujen

neljäsluokkalaisille. Kierroksilla käsiteltiin kartanokulttuurin murrosta 1880-luvulla. Ohjelma toteutettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin kulttuurikeskuksen ja Föreningen för Drama och Teater rf:n kanssa.

Lasten kaupungissa järjestettiin koko vuoden ajan teemaopastuksia Matka 1700-luvulle, Lapsuuden historia ja Vierailu 1970-luvun mummolaan sekä joulukaudella Mummolan joulu 1970-luvulla -teemaopastus. Myös Vanhanajan oppitunnit jatkuivat. Kaikkia teemaopastuksia on tarjottu suomeksi ja ruotsiksi. Lasten kaupungin ohjelmaan kuuluivat myös nukketatteri Sytkyt ja Sagateater. Taidekasvattaja Mila Nirhamo toteutti päiväkodeille paperiteatteri- ja esineteatterityöpajat sekä nukketatteriesityksen Lovisan joulu.

Sederholmin talon Lasten kaupungissa järjestettiin useita suosittuja työpajoja, joissa muun muassa askarrettiin nukkekodinkalusteita kierrätysmateriaaleista.

I Sederholmska husets Barnens stad ordnades ett flertal populära verkstäder, där man bland annat knäpade ihop dockhemsmöbler av återvinningsmaterial.

The Children's Town at Sederholm House organised several popular workshops, where visitors could make furniture for a doll house out of recycled materials, among other activities.

Lauri Lähteenkorva

Muuta ohjelmaa, teemaopastuksia ja työpajoja

- Guidad rundtur i stadskärnan
- Rövkrok och andra lekar från förr, Domarby herrgårdsmuseum
- Hiihtoloma-askartelua, Sederholmin talo
- Nukkekotityöpajat, Sederholmin talo
- Spartidernas bästa tips -verkstad, Sederholmska huset
- Spöket på herrgården, Domarby herrgårdsmuseum
- Huvudstaden Helsingfors, stadsvandring
- Kesäkurssi
- Livet på Kristinegränden, Arbetarbostadsmuseet
- Pitkäsillan takana, Työväenasuntomuseo
- Lastentarhamatka-teemaopastukset yhdessä Lastentarhamuseon kanssa
- Kartanossa kummittelee, Tuomarinkylän kartanomuseo

- Vanhanajan lauluja ja leikkejä, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Norr om Långa bron, Arbetarbostadsmuseet
- Elämää Kirstinkujalla, Työväenasuntomuseo
- Pula-ajan parhaat niksit -työpajat, Sederholmin talo
- Mommos jul, Sederholmska huset

Ohjelmaa aikuisille ja koko perheelle

- Sukuseikkailukurssi, Sederholmin talo
- Luentosarja antiikkiesineistä, Hakasalmen huvila
- Laskiaistapahtuma, Tuomarinkylän kartano
- Antiikkiklinikka, Hakasalmen huvila
- Koululauluillat, Sederholmin talo
- Muotiviikonloppu, Hakasalmen huvila
- Kevätjuhla, Sederholmin talo

- Neulomuksia ja muisteluksia -työpajat, Työväenasuntomuseo, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Auroran hattupiknik, Hakasalmen huvila
- Uusix-verstaan työpajat, Hakasalmen huvila
- Puutarhajuhla, Työväenasuntomuseo
- Taiteiden yö, Sofiankatu 4, Hakasalmen huvila, Sederholmin talo, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Pula-ajan parhaat niksit -tapahtuma, Sederholmin talo
- Muistojen paikat -kuvamuistelutyöpajat, Sofiankatu 4
- Luentosarja Helsingin jugendarkkitehtuurista, Sofiankatu 4
- Kekriekkerit, Sederholmin talo
- Adventin avaus, Sofiankatu 3, Sederholmin talo, Hakasalmen huvila
- Sofiankatu 4:n satavuotistapahtuma

Lasten kaupungin vuosi päättyi perinteiseen kansakoulun joulujuhlaan museon luokkahuoneessa.

Barnens stads år avslutades med en traditionsenlig folkskolejulfest i museets klassrum.

The year of the Children's Town ended in a traditional primary school Christmas party in a classroom at the museum.

Mirella Lampela

Muistojen matkalaukkujen sarja täydentyi yhteistyössä Somaliliiton kanssa tehdyllä, somalikulttuurille ominaisia esineitä sisältävällä laukulla, jolla herätellään ikääntyvien somalialaisten muistoja.

Serien Minnenas resväskor fullbordades med en resväska innehållande föremål som är specifika för somalikulturen och som väcker äldre somaliers minnen. Detta förverkligades i samarbete med Somaliförbundet.

The Suitcases of Memories series obtained another suitcase, created in cooperation with Finland's Somali Association. The suitcase is filled with items that are reminiscent of the Somali culture and intended to evoke memories in older Somalis.

Sanna Rummakko

TOIMINTAA MUSEON SEINIEN ULKOPUOLELLA

Muistojen matkalaukku on kaupungin-
museon työpajaohjaajien kehittämä
työkalu ikäihmisten viriketoimintaan.
Museon kuusi laukku kiersivät vuoden
aikana noin 40 paikassa, etupäässä palve-
lutaloissa ja vanhustenkeskuksissa. Muis-
telijoita matkalaukkujen äärellä oli 2 672.

Museo liittyi mukaan Helsingin kult-
tuurikeskuksen koordinoimaan Kulttuuri-
rikaveri-hankkeeseen, jossa kaupungin
kouluttamat vapaaehtoiset toimivat kult-
tuuria kaipaavien seurana, avustajina ja
opastajina.

Yhteistyötapahtumia museon ulkopuolella

- Tee puhelinluettelosta ruusu -työpaja
Skidit festarit -tapahtumassa Kallion
Kulttuuripihalla
- Liivitapahtuma Seniorisäätiön
Kanneltalossa yhteistyössä Patrician,
Play It Again Samin ja Helsingin
seniorisäätiön kanssa.
- Somalilaukku Mahdollisuuksien
markkinoilla yhteistyössä
Herttoniemi-seuran, seurakunnan ja
SPR:n kanssa
- Annantalon pedagoginen
HIMO4-seminaari
"Avoin lähdekoodi taiteeseen",
Taikalampun verkoston
10-vuotisjuhlaseminaari
työpajoinen
- Julstigen/Joulupolku -tapahtuma
Herttoniemen kartanolla

ELOKUVAT

Kaupunginmuseo esitti päivittäin Kino
Engelin salissa 2 Helsingin historiaan
liittyviä elokuvia ja dokumentteja. Yksit-
täisten kävijöiden lisäksi monet päivä-
kodit, koululuokat, opiskelijaryhmät ja
maahanmuuttajat tutustuivat Helsingin
historiaan elokuvien avulla. Elokuviissa
kävi vuoden aikana 5 914 katsojaa.

Suurin osa elokuvista on peräisin
Yleisradion TV-arkiston ja Kansallisen
audiovisuaalisen arkiston kokoelmista.
Museolla oli vuoden lopussa esitettävänä
yli sata filmiä.

Itsenäisyyspäiväviikolla järjestettiin
Kohtalonvuodet-elokuvaviikko, jolloin
koululaiset opettajineen tutustuivat Suo-
men ja Helsingin historiaan elokuvien
avulla.

MUSEOKAUPPA

Museokaupan asiakasmäärä oli 50 079
(2012: 46 502). Hiljaisen kevään jälkeen
vierailijamäärä alkoi kasvaa kesäkuun
alussa Hulluna Helsinkiin -näyttelyn
avauduttua.

Museokaupassa myydään Helsinki-
aiheista kirjallisuutta ja lahjatavaroita.
Museon julkaisujen lisäksi tarjolla on
muun muassa kaupunginosayhdistys-
ten ja kaupungin virastojen julkaisuja.
Myös museon muissa toimipisteissä
myydään kirjoja ja muuta tavaraa. Mu-
seokaupan myynti oli 82 000 € (2012:
112 000 €) ja kaikkien toimipisteiden
yhteenlaskettu myynti 158 000 € (2012:
136 000 €). Kaupunginmuseon julkai-
suja myy lisäksi Akateeminen kirja-
kauppa.

KUVAPALVELUT

Kuva-arkisto palveli asiakkaita maa-
nantaisin ja torstaisin klo 10–15 ja yh-
teistyökumppaneita ja pitkämatkalai-
sia muinakin päivinä. Aukiolotunteja
oli 410. Puhelimitse ja sähköpostitse
palveltiin joka arkipäivä. Kuvia toimi-
tettiin vuoden aikana 4 148. Käyttömak-
sua perittiin 60 kuvasta ja kuvaussopi-
muksia tehtiin 11.

Kuvia käytettiin historiikkeihin, ra-
kennushistoriallisiin selvityksiin, tiedo-
tusvälineiden tarpeisiin,
tv-dokumentteihin, näyt-
telyihin, verkkosivuille
sekä opetukseen ja opin-
näytteisiin. Kuvia tilattiin
myös mainoksiin, mes-
suille ja sisustamiseen.
Suurten kuvakopioiden
teettäminen koteihin ja
taloyhtiöiden tiloihin oli
suosittua, kuten myös ku-
vien käyttö mobiilisovel-
luksissa. Loppuvuodesta
Rasvaletti-näyttely lisäsi
1950-luvun kuvien kysyn-
tää. Kuva-arkiston toimin-
taan ja kokoelmien hal-
lintaan tutustui ryhmiä
muun muassa Helsingin
kuvataidelukiosta ja Aal-
to-yliopiston Taiteiden ja
suunnittelun korkeakou-
lusta.

Julkaisu- toiminta

Rasvaletti.

Valokuvia 1950-luvun Helsingistä

Rasvaletti-näyttelyyn liittyvä valokuva-
kirja oli ennakkomyyntissä lokakuussa
Helsingin kirjamessuilla. Varsinaisesti se
julkistettiin marraskuussa näyttelyn yh-
teydessä. Kirja saavutti suuren suosion ja
oli joulun alla Akateemisen kirjakaupan
myydyimpien tietokirjojen listalla.

Art nouveaun luonto

-näyttelykatalogi ja tehtäväkirja

Kulttuuriympäristöyksikön tutkija kirjoit-
ti artikkelin julkaisuun *A strange world. Hybridisation in Art Nouveau and Symbolism*. Englannin- ja ranskankielistä julkai-
sua jaettiin ilmaiseksi näyttelyn yhteydes-
sä. Lisäksi tehtiin lapsille suunnattu *Art nouveaun luonto* -tehtäväkirja.

Seinäkalenteri 2014

Seinäkalenterin kuvavalikoima liittyi Ras-
valetti-näyttelyn 1950-luvun teemaan.

Sofia-lehti

Museon asiakaslehti Sofia ilmestyi kaksi
kertaa. Uusien näyttelyiden lisäksi leh-
dessä esiteltiin laidasta laitaan museo-
työn moninaisuutta.

Kulttuuriympäristön vaaliminen ja rakennussuojelu

Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön asiantuntijapalvelut ovat kulttuuriympäristöyksikön keskeisiä toimintoja Helsingissä ja Keski-Uudenmaan maakuntamuseon toimialueella. Rakennussuojelutyötä tehdään yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Museon rakennustutkijat ja rakennuskonservaattori sekä arkeologit ovat mukana määrittämässä suojelutavoitteita ja valvomassa tavoitteiden toteutumista korjaushankkeissa ja asemakaavojen valmistelussa. Puhelin- ja verkkoasiakkailla annetaan kulttuuriympäristöä, rakennuksia ja historiaa koskevaa tietopalvelua ja korjausneuvontaa sekä välitetään alan taitajien yhteystietoja.

Museoviraston kanssa solmitun yhteistyösopimuksen perusteella kaupunginmuseumuseo antaa maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaislausunnot rakennetun kulttuuriympäristön lisäksi Helsingissä myös muinaisjäännösten osalta.

Kaupunginmuseumuseo osallistuu sellaiseen maankäytön suunnitteluun, johon liittyy kulttuurihistoriallisia arvoja. Kulttuuriympäristöyksikössä laadittiin kaikkiaan 441 kulttuuriympäristöön, raken-

nussuojeluun ja korjausrakentamiseen liittyvää lausuntoa ja muistiota. Asiantuntijalausuntoja oli 136, Helsingissä kaavoituksesta ja siihen liittyvistä suojelutavoitteista museo antoi 63 lausuntoa. Lisäksi yksikkö valmisteli johtokunnalle 14 lausuntoa asemakaavaehdotuksista. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja rakennusten muutos- tai purkuluvista sekä poikkeamishakemuksista annettiin 26 lausuntoa.

Maakuntamuseon toiminta-alueelta annettiin kunnille ja Uudenmaan ELY-keskukselle 47 lausuntoa, joista 29 kaavoitukseen ja 18 rakennus-, purku- tai poikkeamislupiin liittyvää.

Yksikkö laati kaikkiaan 305 muistiot ja selvitystä. Esimerkiksi lukuisista ulakkorakentamishankkeista kirjoitettiin muistiot, ja museo osallistui hankkeiden käsittelyyn kaupunkikuvaneuvottelukunnassa. Helsingissä kaavoitukseen liittyvien lausuntojen määrä lisääntyi jonkin verran edellisestä vuodesta.

Rakennusperinnön hoitoon liittyviä entistämistäavustushakemuksia tuli Uudenmaan ELY-keskuksesta lausunnon 30 ja Museovirastosta 33. Helsingin kaupunginmuseumuseo – Keski-Uudenmaan maakun-

tamuseo toimi valvojana kaikissa avustusta saaneissa kohteissa.

Yksikössä oli vakinaisen kahdeksan työntekijän lisäksi kolme määräaikaista konservattoria, museologian harjoittelija sekä projekteissa kaksi määräaikaista tutkijaa.

HELSINKI

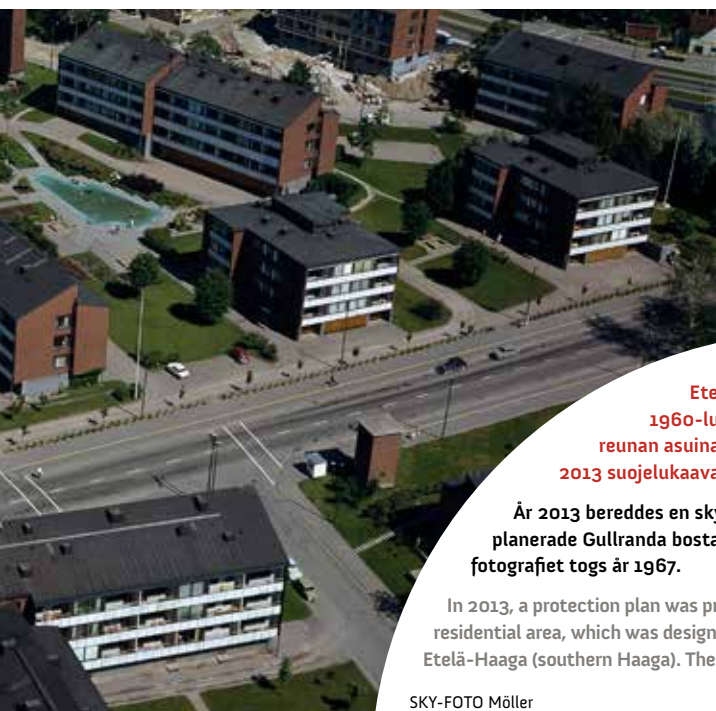
Maankäytön suunnittelu

Museo antoi kaupunkisuunnitteluvirastolle lausuntoja useista tärkeistä maankäyttöä koskevista suunnitelmista kaavahankkeiden eri vaiheissa. Lisäksi se laati rakennusten ja alueiden suojelutavoitteita ja antoi asiantuntija-apua niin rakennetun kulttuuriympäristön kuin arkeologian alueelta.

Helsingissä tehdään kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista asemakaavoituksen, peruskorjauksen tai restauroinnin lähtötiedoksi ympäristöhistoriallinen ja/tai rakennushistoriaselvitys. Kulttuuriympäristöyksikön edustajat olivat mukana muun muassa Puistokatu 4:n, Meilahden sairaala-alueen ja Vähä-Meilahden huvila-alueen selvitysten ohjausryhmissä. Yksikkö kommentoi myös kaupunkisuunnitteluviraston valmistelemia korjausta-paohjeita Olympiakylään ja Kisakylään.

Kaupunginmuseumuseo antoi kaupunginhallitukselle ja ympäristöministeriölle lausunnon esityksestä valtion kulttuuriympäristöstrategiaksi. Museo piti taroituksenmukaisena laatia Helsingin kulttuuriympäristöohjelma nyt, kun uusi yleiskaava on valmisteilla.

Yleiskaava 2050:n valmistelu jatkui kaupunkisuunnitteluvirastossa, ja museo lausui yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä kaavan lähtökohdista ja työohjelmasta. Lausunnossa museo korosti kaavoituksen lähtötietojen, kuten kulttuuriympäristöinventointien ja selvitysten tärkeyttä ja ajantasaisuutta sekä kulttuuriympäristön ja -maiseman ottamista huomioon kaavan täydennys- ja lisärakentamisen alueita määriteltäessä. Erityisesti arkeologisen perinnön inventointien ajantasaisuus on tärkeää, koska täydennysrakentaminen kohdistuu alueille, joilla on muinaismuistolain suojaamia ensimmäisen maailmansodan linnoitteita.

Etelä-Haagassa sijaitsevalle, 1960-luvulla suunnitellulle Kultareunan asuinalueelle valmisteltiin vuonna 2013 suojelukaavaa. Ilmakuva on vuodelta 1967.

År 2013 bereddes en skyddsplan för det på 1960-talet planerade Gullranda bostadsområde i Södra Haga. Flyg-fotografiet togs år 1967.

In 2013, a protection plan was prepared for the Kultareuna residential area, which was designed in the 1960s and situated in Etelä-Haaga (southern Haaga). The aerial photo was taken in 1967.

SKY-FOTO Möller

Erityisen merkittäviä kaavahankkeita vuoden aikana olivat Helsingin itäisten saarten asemakaavoitus ja Vartiosaaren osayleiskaavoitus. Kaupunginmuseo korosti lausunnossaan Vartiosaaren merkittävien kulttuuriympäristöarvojen säilyttämistä. Museo piti saaren luonteen ja sen kulttuurihistoriallisen ja maisemallisen arvon kannalta virkistyskäyttöä oikeana maankäyttövaihtoehdona. Myös Kivinkorven suunnitteluperiaatteista ja kolmesta maankäytön vaihtoehdosta museo piti virkistyskäyttöä ainoana mahdollisena vaihtoehdona.

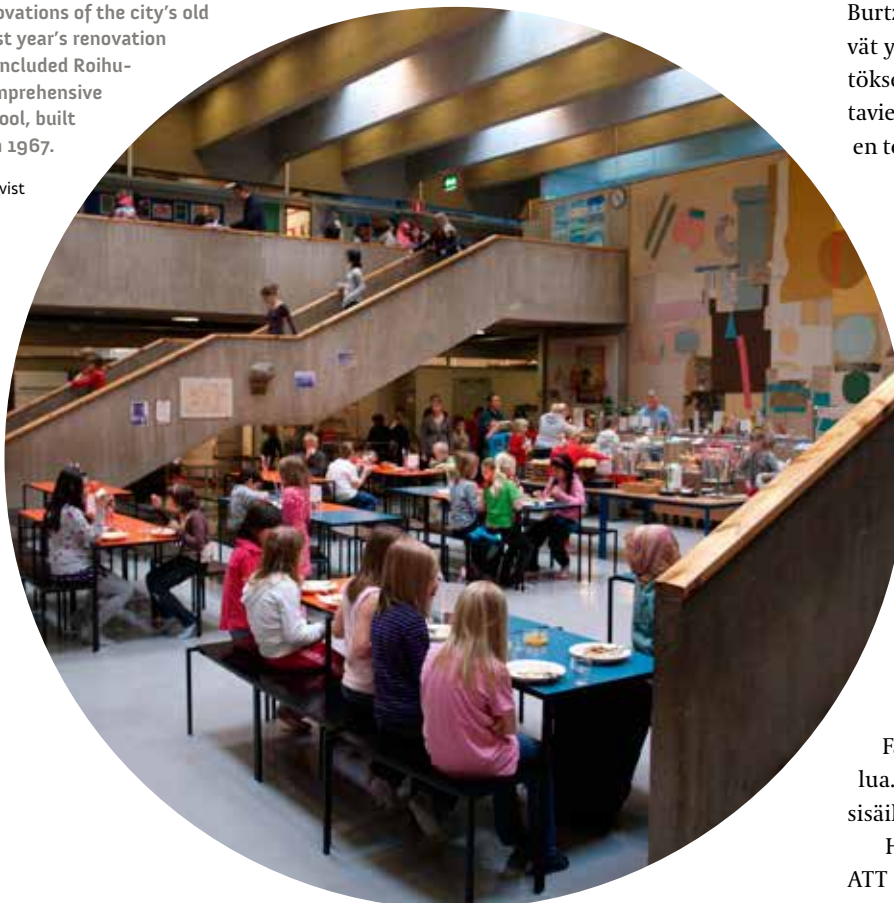
Pisara-radan asemakaavoitus käynnistyi. Museo piti tärkeänä, että asemien maanpäällisten rakenteiden sovittaminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen kaupunkiympäristöön otetaan huomioon asemakaavamääräyksiä laadittaessa.

Museo osallistuu kaupungin vanhojen koulujen korjaussuunnitteluun. Viime vuonna työn alla oli muun muassa vuonna 1967 rakennettu Roihuvuoren ala-aste.

Museet deltar i renoveringsplaneringen för stadens gamla skolor. Förra året utfördes arbete på bland annat lägstadieskolan Roihuvuoren ala-aste i Kasberget som byggdes 1967.

The museum is involved in planning the renovations of the city's old schools. Last year's renovation projects included Roihuvuori comprehensive school, built in 1967.

Mikko Lindqvist

Merkittäviä suojelukaavoja olivat muun muassa Käpylän Käärmetalon ja Kiskylän asemakaava, jossa asuinkeuhkot pihoinen suojeltiin. Lisäksi suojelukaavaa valmisteltiin Haagassa Kultareunan asuinalueelle, jonka suunnitteli arkkitehti Eino Tuompo 1960-luvulla Pohjo-lan työntekijöille. Katajanokan länsiosan korttelissa 147 alkoi Kirkkohallituksen toimitiloina olleiden neljän rakennuksen muutossuunnittelu asuinkäyttöön. Luotsikatu 1:ssä sijaitsevaa Arkkitehtitoimisto Gesellius, Lindgren, Saarisen suunnittelemaa, vuonna 1898 valmistunutta Tallbergin talon tonttia lukuun ottamatta muutos vaatii myös asemakaavamuutoksen, joka käynnistettiin samanaikaisesti tilojen muutossuunnittelun kanssa. Tallbergin taloa on pidetty Suomen art nouveau -arkkitehtuurin avainteknana.

Muutoinkin nämä neljä eri-ikäistä rakennusta muodostavat moni-ilmeisen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden, jolla on merkitystä osana Katajanokan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Museo lausui useista käyttötarkoituksen muutoksen poikkeamishakemuksista, kuten Pienen Roobertinkadun ja Kasarmikadun kulmassa sijaitsevan entisen sähköaseman (arkkitehti Selim A. Lindqvist, 1909) ja teknillisten virastojen rakennuksen (kaupunginarkkitehti Gunnar Taucher, 1931) muutoksesta hotelleiksi. Museo laati yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa suojelutavoitteet tälle viimeksi poliisin käytössä olleelle kulttuurihistoriallisesti merkittävälle rakennukselle.

Korjausrakentaminen ja kunnostus

Kulttuuriympäristöyksikön asiantuntijat osallistuivat lukuisiin kaupungin kiinteistöjen ja yksityisten rakennusten peruskorjausten suunnitteluun ja valvoivat suojelutavoitteiden toteutumista. Asiantuntija-apua annettiin kaupungin eri organisaatioille, yksityisille kiinteistöjen omistajille ja taloyhtiöille.

Torikortteleihin kuuluvien rakennusten muutoshankkeet muun muassa Burtzin ja Helleniuksen taloissa työllistivät yksikköä. Vuoden aikana saatiin päätökseen Elefanti-kortteliin peruskorjattavien kaupunginmuseolle tulevien uusien toimitilojen hankesuunnittelu.

Museon edustaja oli mukana Kansanasuntojen Puu-Käpylän korttelipihojen kunnostuksen ohjausryhmässä. Pihojen kunnostaminen herätti paljon keskustelua ja aiheesta pidettiin Käpylässä myös asukasilta.

Helsingin kaupungin koulu-kiinteistöjen peruskorjaukset jatkuivat. Meilahden ala-asteen koulun (Viljo Revell ja Osmo Sipari, 1953) peruskorjaus tehtiin museon ohjauksessa. Museo ohjasi myös Roihuvuoren ala-asteen (Aarno Ruusuvaara, 1967) ja Kronohagens lägstadieskolanin (Valter Jung ja Emil Fabritius, 1905) kunnostussuunnittelua. Kaikissa kohteissa ratkaistiin myös sisäilmaongelmiin liittyviä kysymyksiä.

Helsingin asuntotuotantotoimisto ATT peruskorjasi historiallisesti arvok-

Valtakunnallisesti merkittävän, vuonna 1967 valmistuneen Helsingin kaupungin teatterin lähestyvä laaja korjaus on suunniteltu yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa.

Den annalkande omfattande renoveringen av Helsingfors stadsteater som färdigställdes 1967 och som är betydande på riksnivå, har planerats i samarbete med stadsmuseet.

The upcoming extensive renovation of the nationally important Helsinki City Theatre, completed in 1967, has been planned, in cooperation with the City Museum.

Mikko Lindqvist

kaita, Helsingin kunnalliseen vuokra-asuntotuotantoon kuuluvia rakennusryhmiä. Museo osallistui asemakaavassa suojeltujen Puu-Käpylän korttelin 819 (Matti Välikangas, 1923) ja Mäkelänkatu 37–43:n (Gunnar Taucher, 1925–26) peruskorjauksen ohjaukseen.

Arkkitehti Yrjö Lindegrenin suunnittelema Käärmetalo Mäkelänkadun varrella on ATT:tä edeltäneen Asuntotuotantokomitean rakennusohjelman ensimmäisen toimintavuoden kohde vuodelta 1952. Valtakunnallisesti merkittävän, Helsingin sosiaalista asuntotuotantoa komeasti edustavan Käärmetalon peruskorjauksen hankesuunnitteluun liittyy suuri joukko säilyttävän korjausrakentamisen tavoitteita, jotka on huolellisella valmistelulla pystytty huomioimaan työssä.

Arkkitehti Timo Penttilän vuonna 1967 suunnittelema Kaupunginteatteri on valtakunnallisesti merkittävä modernin kulttuurirakentamisen merkkikohde. Teatterin mittavassa peruskorjaushankkeessa laadittiin huolellinen hankesuunnitelma, jossa huomioitiin kohteen rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot. Kaupunginmuseo valmisti yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa teatterille laaditun suojelukaavan merkintöjä.

Lauttasaaren vesitorni nousi ajankohdaiseksi, kun kiinteistölautakunta päätti toukokuussa 2013 ryhtyä toimenpiteisiin vesitornin purkamiseksi. Antamassaan lausunnossa vesitornin muuttamisesta

muistomerkiksi museo toi esiin vesitornin kulttuurihistoriallisen merkittävyyden ja dokumentointitarpeen. Pitkällisten selvittelyjen jälkeen Lauttasaaren vesitornin korjaus- tai muutoshankkeelle ei löytynyt rahoitusta. Torni purettaneen vuoden 2014 kuluessa.

Museo on ollut tiiviisti mukana vuonna 1889 valmistuneen Wanhan kauppahallin peruskorjauksessa. Se lausui Helsingin Tukutorin Teurastamon hankesuunnitelmasta ja laati suojelutavoitteet tälle arkkitehti Bertel Liljequistin suunnittelema ja vuonna 1933 valmistuneelle entiselle kaupungin teurastuslaitokselle.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia oli esillä useita. Toimistokäytössä olleita vanhoja asuintaloja palautetaan ydinkeskustassa asumiseen. Toimistotaloiksi rakennettuja muutetaan hotelleiksi. Museo oli mukana asemakaavaa valmisteltaessa, rakennuslupavaiheessa ja antikvaarisena valvojana Lönnrotinkatu 3:ssa, vuonna 1896 valmistuneen kerrostalon (Florentin Granholm) peruskorjauksessa toimistokäytöstä takaisin asuintaloksi.

Stockmann uudisti 120-vuotisjuhlan- sa merkeissä Akateemisen kirjakaupan kirjahallia. Alvar Aallon vuonna 1969 kokonaistaideteokseksi suunnitteleman liiketilan uudistus tehtiin tiiviissä vuorovaikutuksessa kaupunginmuseon ja Alvar Aalto -säätiön asiantuntijoiden kanssa. Kaupan alkuperäinen hyllyosastointi säi-

lyi muutoksessa ja palautettiin osin alkuperäisten periaatteiden mukaiseen muotoon. Myös Aallon Sähkötalon (1973) kunnostussuunnittelussa museo teki tiivistä yhteistyötä Alvar Aalto -säätiön kanssa. Keskon pääkonttori Katajanokalla (Toivo Paatela, 1940) on etenemässä laajoihin rakenteellisiin julkisivumuutoksiin. Kaupunginmuseo on osallistunut korjausrakentamisen ja rakennussuojelun tavoitteiden yhteensovittamiseen.

MAAKUNTA

Kaupunginmuseo antoi Keski-Uudenmaan maakuntamuseona lausuntoja Tuusulan, Järvenpään, Hyvinkään, Nurmijärven, Keravan ja Kauniaisten kunnille.

Tuusulan kaavoitus pyysi maakuntamuseon lausuntoa useista kaavahankkeista vuoden aikana. Muun muassa Kellokosken sairaala-alueen kulttuuriympäristöselvitys käynnistyi, samoin kuin Tuusulan Rantatiellä sijaitsevan Lottamuseon laajennukseen liittyvä asemakaavamuutos.

Maakuntamuseo oli mukana Hyvinkään keskustaajaman kulttuuriympäristön hoitosuunnitelman ohjaustyöryhmässä. Työ valmistui ja kaupunginvaltuusto hyväksyi sen kesäkuussa.

Maakuntamuseo antoi muutamia lausuntoja Keravan alueelle suunnitelluista asemakaavamuutoksista. Myös Keravan yleiskaava 2035:n laatiminen käynnistyi osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla, josta maakuntamuseo esitti kantansa.

Nurmijärvellä maakuntamuseo lausui muun muassa Rajamäen tehtaiden asemakaavan muutosehdotuksesta, jossa vuonna 1888 perustetun tehtaan valtakunnallisesti arvokkaat rakennukset ja ympäristö suojeltiin.

Kauniaisten maankäyttö pyysi lausuntoa muutamista asemakaavamuutoksista, lisäksi annettiin useita lausuntoja rakennuslupa-asioista.

ARKEOLOGIA

Helsingin arkeologisen kulttuuriperinnön vaaliminen toi runsaasti töitä lausuntojen ja muiden viranomaistöiden muodossa. Arkeologit myös avustivat maankäytön suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa arkeologisten kohteiden osalta.

Asemakaavoitukseen tai rakennustöihin liittyviä maastokäyntejä tehtiin vuoden aikana runsaasti. Useat niistä liittyivät I maailmansodan aikaisiin linnoit-teisiin ja tykkiteihin.

Suurin valvontatyö liittyi Presidentinlinnan peruskorjaukseen. Museovirasto teki vuoden alussa linnan sisäpihalla arkeologisen kaivauksen, minkä jälkeen kaupunginmuseo jatkoi linnan kellareiden ja etupihan rakennustöiden valvontaa mahdollisten vanhojen rakenteiden ja kulttuurikerrosten dokumentoimiseksi. Kellareissa linnaa vanhemmat kerrokset olivat vähäisiä. Etupihalta tavattiin 1800-luvun alun rannan maanpinta noin 1,5 metriä nykypihan alapuolelta. Pienempiä valvontatöitä, kartoituksia ja kaivauksia oli muun muassa Bockin talon pihalla, Lampan talossa ja Laajasalon Hälvikin hopeakaivoksessa. Vuoden aikana valmistui useita edellisten vuoden valvontojen ja kaivausten raportteja.

Museoon saatiin vuoden alussa toinen vakituinen arkeologi, jonka tehtävänä olivat pääasiassa Senaatintorin vuoden 2012 kaivausten jälkityöt ja raportti. Lisäksi hän osallistui maastotarkastuksiin ja valvontoihin sekä esitteli arkeologin työtä lasten arkeologisissa työpajoissa ja museon Siru-tietokantaa opiskelijoille.

Senaatintorin vuoden 2012 kaivauksen materiaalin konservoinnissa oli Helsingin Energian kustantama konservaattori lähes kahdeksan kuukautta. Syyskuun lopusta lähtien vanhempien valvontojen materiaalia konservoi palkkatukityöllistetty konservoi. Kaikkiaan arkeologisia tallenteita huollettiin 266 ja konservoitiin 74.

Ensimmäisen maailmansodan linnoitteita käsittelevän opaskirjan julkaisua valmisteltiin keväällä kohteiden valinnalla ja kuvaamisella. Opaskirjan kirjoittaminen alkoi syksyllä.

TYÖRYHMÄT JA YHTEISTYÖ

Vuoden 2013 alusta lähtien museon edustaja on ollut vakinaisena jäsenenä rakennusvalvontaviraston kaupunkikuvaneuvottelukunnassa, joka käsittelee viikoittain ajankohtaisia korjaus- ja uudisrakentamisen rakennuslupahankkeita ja muun muassa ullakkoasuntohankkeita. Jäsenyys keventää lausuntomenettelyä, kun hankkeisiin voidaan ottaa suoraan kantaa kokouksissa. Lisäksi museo pystyy seuraamaan kokonaisvaltaisesti kaupungin korjaus- ja täydennysrakentamista vuorovaikutuksessa muiden asiantuntijoiden kanssa.

Rakennustutkijat ja yksikön päällikö olivat jäseninä esimerkiksi Seurasäilytysryhmässä, Sisäilma ja suojelut rakennukset -työryhmässä, ullakkotyöryhmässä sekä Käärmetalon korjauksen työryhmässä. Lisäksi he osallistuivat lukuisiin virastojen välisiin työryhmiin, joissa kehitettiin rakennussuojelun ja korjausrakentamisen ohjausta ja ohjeistusta.

Kaupunginmuseon – Keski-Uudenmaan maakuntamuseon ja Museoviraston neuvotteluissa linjattiin seuraavan kauden (2014–2017) painopisteitä kulttuuriympäristön vaalimisessa ja alueellisessa museotyössä. Kulttuuriympäristön osalta painopisteiksi valittiin modernismin rakennusperinnön säilyttäminen ja tunnetuksi tekeminen, kulttuuriympäristötietokantojen saattaminen avoimiksi kaikille ja tiedon välittäminen alueellisesta arkeologisesta perinnöstä.

Kaupunginmuseo osallistui Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahaston rahoittaman hautausmaaprojektin ohjausryhmän toimintaan. Kohteiksi on valittu Hietaniemen hautausmaa Helsingissä ja Loviisan hautausmaa. Työ aloitettiin Hietaniemestä kartoittamalla olemassa olevaa aineistoa ja arvottamalla hautamuistomerkkejä esimerkiksi kunnan perusteella. Tavoitteena on edistää kulttuurihistoriallisesti merkittävien hautausmaiden säilymistä. Hanke jatkuu vuonna 2014.

Alueellinen museotyö

Maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee ja kehittää museotyötä Keski-Uudenmaan yhdeksän kunnan alueella. Kulttuurihistoriallisia paikallis- ja erikoismuseoita on alueella yli 50. Alueellisen toiminnan painopisteitä määrittää Museoviraston kanssa neuvoteltu suunnitelma, joka laadittiin syksyllä vuosi 2014–17.

Vuonna 2011 käynnistynyt Uudenmaan museoportaalihanke päättyi keväällä Museot + matkailu -seminaariin, joka kokosi Ateneum-saliin museoväen lisäksi matkailutoimijoita. Sivuston kehittäminen jatkui, ja venäjänkieliset käännökset valmistuivat kesäksi.

Museoille ja kokoelmia omistaville yrityksille ja yhteisöille tarjottiin monipuolista neuvontaa. Maakuntamuseo oli asiantuntijana mukana pysyvissä työryhmissä ja kehittämishankkeissa, kuten Näkövammaismuseon toimikunnassa. Museoviraston myöntämien harkinnanvaraisten avustusten turvin museoissa toteutettiin projekteja: Helsingin väestönsuojelumuseossa valokuvattiin esinekokoelmia ja Näkövammaismuseon perusnäyttelyn valaistus uusittiin. Avustusta saivat myös Espoon automuseo, Lastentarhamuseo ja Vantaan maatalousmuseo.

Uudenmaan museopäivän teemoina olivat Vanhan Porvoon suojelu ja Fredrika Runebergin puutarhan historia. Ajankohtaisista asioista tiedotettiin uutiskirjeellä, ja Sofia-lehdessä jatkui alueen museoita esittelevä palsta.

Tutkimus, inventoinnit ja nykydokumentointi

Musiikin harrastuksen dokumentointi kattoi myös pienimmät helsinkiläiset. Tutkija Johanna Asanti osallistui valokuvaajan kanssa Pohjois-Helsingin musiikkiopiston vuonna 2012 syntyneiden vauvamuskariin.

Dokumenteringen av musikhobbyn omfattade också de yngsta helsingforsborna. Forskaren Johanna Asanti deltog tillsammans med en fotograf i Norra Helsingfors musikinstitutets babyrytmik för barn som föddes år 2012.

The documentation of music related activities also accounted for the youngest residents of Helsinki. Researcher Johanna Asanti and a photographer participated in a music play school for children born in 2012, organised by the Northern Helsinki Music Institute.

Ira Launiala

mistuneet liike- ja toimistorakennukset. Projektiin liittyen yksikön tutkija luennoi tammi-kuussa Tieteiden yö -tapahtumassa otsikolla "Autotalosta Aikataloon. Helsingin liikekeskustan moderni rakennusperintö".

NYKYDOKUMENTOINTI

Kalastusta

Vanhankaupunginkoskella

Vanhankaupunginkoskella dokumentoitiin vuosina 2012–2013 vapaa-ajan kalastusta esimerkkinä miesten vapaa-ajanvietosta ja pääkaupunkilaisten luontosuhteesta.

Treenikämppiä ja

muuta musiikkiharrastusta

Vuonna 2015 avattavaa musiikkiaiheista näyttelyä varten toteutettiin kolme nykydokumentointiprojektia. Kymmenen erilaista bändiä haastateltiin, bändit sekä niiden treenikämpät valokuvattiin ja yksi kunkin bändin esittämä kappale videoitiin treenioloissa. Helsinkiläisiä musiikkifaneja haastateltiin ja valokuvattiin niin kotona kuin paikoissa, joissa he toteut-

Museon henkilöstöllä oli erilaisia tieteellisiä edustuksia. Tutkimuspäällikkö Minna Sarantola-Weiss oli kaupungin historiatoimikunnan ja esinetutkimusverkosto Artefactan tieteellisen neuvottelukunnan jäsen ja yksikönpäällikkö Riitta Pakarinen kaupungin nimistötoimikunnan (varalla museolehtori Anna Finnilä) ja Suomen arkkitehtuurimuseon kokoelmavaliokunnan jäsen.

RAKENNUSKULTTUURIN TUTKIMUS

Helsinki City -inventointi aloitettiin syyskuussa, kun projektiin palkattiin tutkija. Inventointiprojekti käsittää Helsingin liikekeskustan vuosina 1945–1990 val-

tavat faniuttaan, esimerkkinä metallimusiikkifani Tuska-festivaalilla. Pohjois-Helsingin musiikkiopistossa kerättiin kuvia ja haastatteluja lasten musiikin harrastuksesta ja -opetuksesta vauvamuskareista orkesteriharjoituksiin. Aineistot tallennettiin kaupungin museon tietokantoihin.

Helsingiläisten musiikin harrastuksen dokumentointi vei museon valokuvaajan ja tutkijan muun muassa isän ja pojan bändin treenikämpälle ja euroviisufanien kisakatsomoon.

Dokumenteringen av helsingforsbornas musikhobbyn förde museets fotograf och forskare bland annat till pappans och sonens bands träningslokal och eurovisionsfansens tävlingsstudio.

Documenting the music related activities of the residents of Helsinki led a photographer and researcher from the museum to visit various places, such as the rehearsal room of a band consisting of a father and son, and join a group of fans of the European Song Contest in watching the event.

Kari Hakli, Sakari Kiuru

Kansainvälinen toiminta

Réseau Art Nouveau Network -verkoston kolmen vuoden työ huipentui kaupungin museon osalta lokakuussa verkoston Helsingissä pidettyyn kokoontumiseen, jonka yhteydessä pidettiin art nouveau -kauden rakennuksiin liittyvistä suojelukysymyksistä 60 osallistujan kansainvälinen seminaari. Samalla avattiin Sofiankadun Lyhtyalissa verkoston yhteistyönä tuottama kiertonäyttely *Art nouveauun luonto*.

Museo on mukana Nordplus-hankkeessa *"Implementing Heritage Learning Outcomes in Nordic-Baltic Countries"* 2012–2014. Vuonna 2013 järjestettiin *"Implementation of HLO"* -työpaja museon opetusväelle sekä kaupungin museon ohjelmaa muistisairaille.

Oslon byantikvarie-virasto tutustui syyskuussa kulttuuriympäristöyksikön vieraana muun muassa Katajanokan art

nouveau -kaupunginosaan ja sen upeimpiin porrashuoneisiin.

Museonjohtaja osallistui kansainvälisen historiallisten museoiden yhdistyksen IAMH:n Administration Counciliin ja yleiskokoukseen Marseillessa ja MuCEM:n (Musée des civilisations de l'Europe et de la Méditerranée) järjestämään tieteelliseen kokoukseen, jonka aiheena olivat nykyaikaa käsittelevien museoiden roolit, tehtävät ja muut ajankohtaiset haasteet.

Tekstiilikonservaattori osallistui *Rijksmuseum Textile* -symposiumiin Amsterdamissa. Tutkimuspäällikkö osallistui *City History Museums and Research* -verkoston kokoukseen Barcelonassa. Uuden kaupungin museon hankepäällikkö/maakuntamuseotutkija osallistui ICOM:n yleiskokoukseen Rio de Janeirossa ja piti siellä ICR:n (International Committee for Regional Museums) kokouksessa pu-

heenvuoron, joka käsitteli museoiden uusia toimintamalleja. Markkinointi- ja viestintäsuunnittelija osallistui ICOM:n Rion yleiskokoukseen Marketing & PR -komitean jäsenenä sekä museomarkkinointiin keskittyvään *Communicating the Museum* -konferenssiin Tukholmassa. Uusi kaupungin museo -työryhmästä kolme henkeä osallistui Lontoossa *Remix*-tapahtumaan, joka yhdistää kulttuuria, yrittäjyyttä ja innovaatioita. Lisäksi neljä henkilöä eri yksiköistä vieraili Kölnissä *Exponatec Cologne* -museomessuilla.

Johtokunta teki matkan Liverpooliin ja Manchesteriin. Matkalla tutustuttiin Museum of Liverpoolin toimintaan, näyttelyihin ja yleisötyöhön sekä vierailtiin myös monissa muissa museoissa. Kaupunkierroksella perehdyttiin rakennusuojelun ja kaupunkikehityksen haasteisiin.

Henkilöstö

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ YSIKÖITTÄIN JA NIMIKKEITTÄIN

Hallinto – 9 henkilöä

museonjohtaja
hallintopäällikkö
taloussuunnittelija
henkilöstösihteeri
johtoon assistentti
it-suunnittelija
it-asiantuntija
kiinteistö- ja turvallisuusvastaava
vastaava virastomestari

Esinekokoelmat – 12 henkilöä

tutkimuspäällikkö
intendentti
3 tutkijaa
tutkija (maakuntamuseo)
4 konservattoria
museomestari
museoavustaja

Kuvakokoelmat – 14 henkilöä

yksikönpäällikkö
4 tutkijaa (valokuvat)
tutkija (taide + valokuvat)
tutkija (kirjasto)
tutkija (arkisto)
paperikonservattori
3 kuvankäsittelijää
museoemäntä
valokuvaaja
tietopalvelusihteeri (osa-aikainen)

Kulttuuriympäristö – 8 henkilöä

yksikönpäällikkö
4 tutkijaa (rakennussuojelu)
2 tutkijaa (arkeologia)
konservattori

Yleisöpalvelut – 27 henkilöä

yksikönpäällikkö
markkinointi- ja viestintäsuunnittelija
verkkoviestijä
viestintäassistentti
tutkija (tiedotus)
5 museolehtoria
2 työpajaohjaajaa (joista 1 osa-aikainen)
museokaupan hoitaja
2 näyttelymuseomestaria
virastomestari
9 museoemäntää (joista 1 osa-aikainen)
2 museoisäntää

Kertomusvuoden lopussa kaupunginmuseon palveluksessa oli yhteensä 101 (2012: 134) henkilöä. Vakinaisia oli 71 (2012: 69) ja määräaikaista 30 (2012: 36), joista sijaisia 4, työllistettyjä 11 ja tuntityöntekijöitä 13. Vuoden aikana museossa oli 10 harjoittelijaa.

Poissaoloja oli yhteensä 6 340 päivää (2012: 7 042), joista sairauslomapäiviä 448 (2012: 504), sairaan lapsen hoitopäiviä 37 (2012: 47), vuosilomia 3 322 (2012: 3 524) päivää, muita palkallisia poissaoloja 127 (2012: 316) ja muita palkattomia poissaoloja 2 406 (2012: 2 651) päivää.

TYÖHYVINVOINTI

Kaupunginmuseon työhyvinvointiohjelma noudattaa kaupungin työhyvinvoinnin toimintaohjelman ja yhteistoiminnan periaatteita sekä tavoitteita. Museon työhyvinvointiryhmä laatii vuosittain työhyvinvointisuunnitelman, joka tukee kaupungin strategiaohjelman linjauksia ja museon omia tavoitteita. Tavoitteena on kehittää työn ja työympäristön terveellisuutta ja turvallisuutta sekä tukea henkilöstön työhyvinvoinnin toteuttamista.

Tavoitteeseen pyritään työhyvinvointi- ja työsuojeluasioiden käsittelyllä yhteistyössä, haitta-, vaara- ja kuormitustekijöiden ennakoinnilla sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan kehittämisellä.

Museon yhdistetty tyhy- ja työsuojeluryhmä kokoontui 2013 viisi kertaa.

Työhyvinvointikyselyn 2013 vastausprosentti oli 57 (2012: 79). Tulosten keskiarvo 3,87 oli hieman laskenut (2012: 3,98). Pieniä muutoksia oli tapahtunut eri osaluilla:

- työyhteisön toimivuus ja johtaminen: 3,86 (2012: 3,99), keskihajonta 0,84 (2012: 0,86)
- työn hallinta ja osaaminen: 3,88 (2012: 4,02), keskihajonta 0,78 (2012: 0,78)
- työolot ja turvallisuus: keskiarvo 3,80 (2012: 3,93), keskihajonta 0,68 (2012: 0,80)
- omat voimavarat: keskiarvo 3,93 (2012: 3,97), keskihajonta 0,88 (2012: 0,85)

Tänäkin vuonna kyselyssä oli myös viraston oma kysymys ”Koetko, että aamuisin on useimmiten mukava tulla töihin?” Vastaukset jakaantuivat seuraavasti (asteikko 1–5, jossa 1= täysin eri mieltä, 5= täysin samaa mieltä): 1: 0 %, 2: 5 %, 3: 12 %, 4: 45 %, 5: 36 %.

Yksiköiden, johtoryhmän ja laajennetun johtoryhmän kokouksia oli säännöllisesti. Koko henkilöstön yhteisiä museokokouksia oli neljä. Koko henkilöstön kehittämissäpäivän lisäksi eri yksiköillä ja tiimeillä oli omia kehittämissäpäiviään. Henkilökunnan ja esimiesten välillä käytiin tavoite- ja kehityskeskustelut sekä tavoitteiden seurantakeskustelut.

KEHITTÄMINEN JA KOULUTUS

Vuonna 2016 Senaatintorin kulmalla avattavan Uuden kaupunginmuseon suunnittelun käynnistyminen edellytti museon vision kirkastamista ja uusien strategisten painopisteiden valintaa. Kehittämistyö aloitettiin keväällä yksiköiden työpajoissa. Sitä jatkettiin sidosryhmien ja päättäjien kanssa ideointi-iltoissa, museon kehittämissäpäivässä ja visioyhtymässä.

Kuvayksikön prosesseja ja ohjeistuksia erityisesti digitoinnissa, kuvankäsittelyssä, valokuvauksessa ja kokoelmien luetteloinnissa kehitettiin ja tarkennettiin.

Kaupunginmuseon ja taidemuseon yhteinen kokoelmakeskushanke käynnistyi Tilakeskuksen johdolla uudelleen. Esine- ja kuvakokoelmayksiköt vierailivat syksyllä taidemuseon kanssa Tampereen museoiden kokoelmakeskuksessa. Muillakin ekskursioilla ja koulutuksista haettiin ideoita ja ratkaisuja kokoelma- ja konservointitiloihin.

Eri yksiköistä osallistuttiin muun muassa Suomen Museoliiton, Museo- ja Oiva-akatemian tarjoamiin koulutuksiin. Koulutuksissa kiinnitettiin erityistä huomiota ajankohtaiseen open data -osaamisen kehittämiseen silmällä pitäen kokoelmien avaamista Kansallisen digitaalisen kirjaston Finna-asiakasliitymässä.

Ympäristö- tavoitteet

Kaupunginmuseon toiminnan perustana on kestävän kehityksen periaate: kulttuuriperinnön suojelu, dokumentointi, säilytys ja tiedonjako. Kaupunginmuseo pyrkii vaikuttamaan ympäristöön rakennusuojelun keinoin, tutkimalla vanhaa rakennuskantaa ja korostamalla sen säilyttämistä ja valistamalla vanhoista, ekologisesti kestävästä rakennus- ja korjausmenetelmistä.

Ympäristö otetaan huomioon myös museon omassa toiminnassa. Museon energiansäästötavoite vuodelle 2013 oli 4 % vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta. Viraston ekotukitoiminta käynnistettiin, ja yksi henkilö osallistui ekotukitoiminnan peruskurssiin. Ruiskumestarin talossa ja Työväenasuntomuseossa vaihdettiin valaisimia energiaa säästäviin lampuihin. Uusissa laitehankinnoissa pyritään huomioimaan niiden ekologisuus.

Kaikki museorakennukset on korjattu suojelutavoitteiden mukaisesti. Kiinteistöjen rakennuksiin ja talotekniikkaan kohdistuvia energiansäästömahdollisuuksia ehdotettiin parannushankkeina kiinteistön omistajalle. Museossa muun muassa kierrätetään näyttelymateriaaleja ja lajitellaan pakkaukset, biojätteet, paperit ja sekajätteet sekä kiinnitetään huomiota toimitilojen, toiminnan, tuotteiden ja palvelujen energiataloudellisuuteen energiansäästösuunnitelman mukaisesti. Sähkölaitteille ja ongelmajätteille on koamispiste Hyrylän kokoelmakeskuksessa, josta ne viedään Sortti-asmalle. Tietotekniikan laitteet toimitetaan Uusix-verstaalle. Jätteistä koitui menoja 5 821 € (2012: 4 599 €).

Kari Mattila

Toimitilat

Kaupunginmuseon käytössä olivat vuoden lopussa oheisen taulukon mukaiset toimitilat.

Keväällä Ruiskumestarin talossa havaittiin kosteus- ja sisäilmaongelmia ja museo piti sulkea työsuojelusyistä. Tilakeskus ei käynnistänyt korjaushanketta toimintavuoden aikana.

Strategiaohjelmaan perustuvan tilankäytön tehostamisen ja toimintaresurssien riittämättömyyden sekä museon jo aiemmin tekemän palveluverkkotarkaste-

lun pohjalta tehtiin vaikea päätös luopua Tuomarinkylän kartanomuseosta vuoden lopulla. Viimeinen näyttely suljettiin 17.11. ja purettiin marras-joulukuun aikana, minkä jälkeen rakennus luovutettiin tilakeskukselle.

Kaupunginmuseon toimitilat vuoden 2013 lopussa

toimipiste	pinta-ala m ²
Sofiankatu 4	2 677
Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13b	741
Ratikkamuseo, Töölönkatu 51 A	1 436
Ruiskumestarin talo, Kristianinkatu 12	170
Sederholmin talo, Aleksanterinkatu 18	478
Työväenasuntomuseo, Kirstinkuja 4	554
Malmin kokoelmakeskus	3 365
Honkanummen kokoelmakeskus	3 456
	(+ uusi parvi)
Hyrylän kokoelmakeskus	1 900
Verstas, Harkkorautantie 10	240
Yhteensä	15 017

Museon jatkuvasti niukeneva talous johti yhteen kuluneen vuoden kiviluovutuksesta päätöksistä: vuodesta 1962 kaupunginmuseon näyttelypisteenä olleesta Tuomarinkylän kartanomuseosta luovuttiin.

Museets ständigt försämrade ekonomi ledde till ett av det gångna årets smärtsammaste beslut: Domarby herrgårdsmuseum som varit del av stadsmuseet sedan 1962 stängdes.

The museum's increasingly meagre finances lead to one of the most painful decisions made this past year: the museum closed down Tuomarinkylä Manor Museum, which has been used as an exhibition venue for the City Museum since 1962.

Talous

Kaupunginmuseon toimintatuotot ja toimintakulut 2011–2013,
1 000 euron tarkkuudella:

	2011	2012	2013
Myyntituotot	247	256	318
Maksutuotot	17	8	10
Tuet ja avustukset	95	52	11
Vuokratuotot	147	143	143
Muut tuotot	11	224	2
Toimintatuotot yhteensä	517	683	484

Palkat	2 757	2 830	2 919
Muut henkilöstömenot	945	943	991
Palvelujen ostot	1 045	1 100	922
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	347	424	400
Avustukset	39	5	5
Vuokrat	2 170	2 199	2 254
Muut menot	28	24	16
Toimintakulut yhteensä	7 331	7 527	7 507

Tuottavuus	2011	2012	2013 tavoite	2013 toteuma
Suoritettavuus				
Tutkimustoimintojen lukumäärä	26 849	17 719	12 500	15 586
Asiantuntijapalvelujen lukumäärä	13 032	12 816	9 500	11 843
Tehokkuus / taloudellisuus				
Menot / asukas	12,31	12,47	12,44	12,41
Toiminnan laajuustiedot				
Asiakkaiden lukumäärä	332 968	363 710	367 000	459 098
• Näyttelykävijöitä			170 000	202 027
• Muita asiakkaita			55 000	66 119
• Verkkokävijöitä			142 000	190 952
Näyttelyt ja julkaisut			13	9
Annetut lausunnot ja muistiot	460	467	400	441
Kokoelmien laajuus yht.				
• Esine- ja arkistokokoelmat			453 847	454 098
• Kuvakokoelmat, valokuvat			943 383	949 922
• Kuvakokoelmat, taide			6 080	6 090
• Arkeologiset kokoelmat			91 992	92 372
Kokoelmista digitoituna yht.				
• Esine- ja arkistokokoelmat			73 403	86 975
• Kuvakokoelmat, valokuvat			61 678	57 893
• Kuvakokoelmat, taide			8 152	5 769
Voimavarat				
Henkilöstön määrä (vakituiset)	72	72	72	72
Tilat, m ²		15 623	15 576	15 017
Tuottavuusindeksi (2011=100)	100	73	121	75
Sitova toiminnallinen tavoite				
Aukiolotunnit	9 320	9 517	9 850	9 338

Kaupunginmuseon johtokunta

Kaupunginhallituksen edustajana toimi Sirpa Puhakka ja henkilökohtaisena varajäsenenä Dan Koivulaakso.

Esittelijänä toimi viran puolesta museonjohtaja Tiina Merisalo ja omissa asioissaan yksiköiden päälliköt. Sihteerinä toimi hallintopäällikkö Päivi Elonen ja hänen viransijaisensa Leena Lestelä.

Johtokunta kokoontui 9 (2012: 9) kertaa ja pöytäkirjoihin tehtiin 89 (2012: 91) pykälää. Johtokunta antoi 15 lausuntoa (2012: 24) seuraavista asioista:

- asemakaavan muutos- ehdotuksesta korttelissa 27930, Vanhankaupungintie 9, 27. kaupunginosa, Vanhakaupunki
- asemakaavan muutosehdotuksesta

Verkatehtaanpuistossa, Hämeentie 159, 27. kaupunginosa, Vanhakaupunki

- Vuosaaren Meri-Rastilan länsirannan osayleiskaavaehdotuksesta
- Koivusaaren osayleiskaava- ehdotuksesta nro 12180
- Tammenlehvän Perinneliitto ry:n aloitteesta veteraanitammen istuttamiseksi ja siihen liittyvän muistokilven paljastamiseksi
- rakentamisohjelmaluonnoksesta vuosille 2014–2018
- Keskuspuiston keskiosan, Maunulanpuiston ja Pirkkolan liikuntapuiston asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12185

- valtuustoaloitteesta Rauniopuisto Käpylään
- Pohjois-Haagan itäosan osayleiskaavaehdotuksesta nro 12199
- Sörnäistentunnelin asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12162
- Munkkiniemen puistotie 25 (30./30093) asemakaavan muutos- ehdotuksesta nro 12205
- alueellisen poikkeamisen jatkamisesta ullakkoasuntojen rakentamiseksi
- Käpylän korttelin 857 tontin 1 (Käärmetalo) asemakaavan muutos- ehdotuksesta nro 12183
- Erottajanaukion asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12165
- Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueiden asemakaavan muutosehdotuksesta

Varsinaiset jäsenet	Puolue	Henkilökohtaiset varajäsenet
puheenjohtaja Ville Ylikahri	Vihr.	Juuso Koponen
varapuheenjohtaja Raine Luomanen	Kok.	Riitta Snäll
Miika Sahamies	Kok.	Anne Knaster
Marika Lahti	Kok.	Arto Aniluoto
Sari Hartonen	Vihr.	Laura Karhulahti
Irmeli Ahola	SDP	Eero Hilden
Marjukka Vainio-Rossi	Kesk.	Antero Alku
Kaisu Vesikansa	Vas.	Mikko Ilanko
Kyösti Helin	PS	Annikki Finnig

Lahjoittajat

ESINE-, TAIDE-, KUVA- JA ARKISTOKOKOELMAAN LAHJOITUKSIA TEHNEET

Aro Ari
Björnberg-Enckell Maria
Ekqvist Maj-Lis
Elo Eila
Frisk Helvi
Haarvoja Kristina
Hellström Kaj
Giannini Vittorio
Holmas Kirsti
Janatuinen Aapo
Juutilainen Ari
Järvi Tarja

Kiuru Sakari
Laine Sinikka
Lampén Eeva
Leino Jorma
Mannila Juha-Pekka
Nikula Riitta
Nurminen Kalle
Nordman Marita
Orasma Lilja ja Debreacy Anne
Pfäffli Heidi
Puhakainen Ulla-Liisa

Pöysälä Pirkko
Rannisto Katri
Relas Jukka
Saarela Anita
Saarikivi Hannu
Saarinen Sirkka
Sandman Ilona
Sarkio Antero
Stenman Hannu
Wiio Airi
Österberg Gun

Virastot, yritykset, yhteisöt
Arkkitehtuurimuseo
Cultor Oy
Exxon Mobil
Helsingin Balalaikkaorkesteri
Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry
Helsinki-Pavi, Sari Lehtoranta
Kansaneläkelaitos
Laakson sairaala / Helsingin kaupunki
Sosiaali- ja terveysvirasto / Helsingin kaupunki
Suomen valokuvataiteen museo
Tammisalo seura ry
World Design Capital Helsinki 2012

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry

Ystävähdistys teki museon toimintaa tunnetuksi jäsenkirjeessään ja eri tapahtumissa. Jäsenistölle suunnattuja tapahtumia, kuten opastettuja kierroksia ja konsertteja, oli 12. Jäsenmäärä ylitti vuoden aikana 700. Yhdistys lahjoitti museolle Helsinki-aiheisia maalauksia ja myönsi museon henkilökunnalle neljä stipendiä ammattitaidon kehittämiseen.

Museonystävät lahjoittivat jälleen kokoelmiin maalauksia, muun muassa S. A. Keinäsen vuonna 1910 asuntonsa ikkunasta maalaaman näkymän Kruununhaasta kohti Tähtitorninvuorta.

Museets vänner donerade återigen målningar till samlingarna, bland annat S. A. Keinäsen målning från 1910 av utsikten från Kronohagen mot Observatorieberget, målad från fönstret i hans hem.

Friends of the museum once again donated several paintings to the museum's collections, including a painting made by S. A. Keinäinen in 1910 that depicts the view from the window of his apartment, from Kruununhaka towards Tähtitorninvuori.

Juho Nurmi

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Sofiankatu 4
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. 09 3103 6630
www.helsinginkaupunginmuseo.fi
Sähköposti: kaupunginmuseo@hel.fi

Takakansi: Lux Helsinki -tapahtumassa taiteilija Twinsen Ho muutti valoteoksellaan Little Spirits Hakasalmen huvilan pihoineen puistoineen satumaisemaksi. Valotapahtuma toi huvilaan neljässä illassa yli 6 000 kävijää.

Mirella Lampela

HELSINGFORS STADSMUSEUM

Sofiegatan 4
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn +358 9 3103 6630
www.helsingforsstadsmuseum.fi
E-post: kaupunginmuseo@hel.fi

Bakpärm: På evenemanget Lux Helsinki förvandlade konstnären Twinsen Ho med sitt ljusverk Little Spirits Villa Hagasund med gård och park till något sagolikt. Ljus-evenemanget lockade över 6 000 besökare till villan på fyra kvällar.

HELSINKI CITY MUSEUM

Sofiankatu 4
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630
www.helsinkicitymuseum.fi
Email: kaupunginmuseo@hel.fi

Back cover: In the Lux Helsinki event, Artist Twinsen Ho's light installation Little Spirits transformed Hakasalmi Villa and its yard and park into a scene reminiscent of a fairytale. The event attracted over 6,000 visitors to the villa over the course of four nights.

KOONNEET Tiina Merisalo, Reeta Holma, Jere Jäppinen | **KUVAT** Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto, ellei toisin mainita
KÄÄNNÖKSET Multiprint Oy / Multidoc
ULKOASU Lagarto / Jaana Jäntti ja Arto Tenkanen | **PAINO** Lönnberg Print & Promo 2014

www.helsinginkaupunginmuseo.fi